

Slututvärdering

Youth Up North

April 2023

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Youth Up North har varit en innovativ och strukturpåverkande satsning, som bidragit till stärkt inflytande för unga på landsbygden

Ramboll har gjort en löpande utvärdering av Youth Up North

Projektet Youth Up North har drivits av Youth 2030 Movement, med finansiering från Stenbecks och Familjen Kamprads stiftelser. Syftet med projektet har varit att stärka ungas inflytande och delaktighet för en levande landsbygd, där unga vill bo och ha en aktiv roll i att utveckla kommunen och bidra till samhällsutveckling.

För att nå syftet har projektet genomfört insatser för både unga och vuxna. Aktiviteterna har handlat om att skapa rum för ungas åsikter och inflytande, bland annat utifrån projektets fyrstegsmetod. Projektet har också genomfört insatser för att stärka ungas intresse för entreprenörskap och engagemang i föreningslivet, lyfta röster från unga på landsbygden, samt dra och sprida lärdomar om sitt arbete.

Ramboll har haft i uppdrag att göra en löpande utvärdering av Youth Up North, vilket betyder att vi har följt projektet under hela projektiden. Under våren 2023 har Ramboll gjort en slututvärdering av Youth Up North. Slututvärderingen har fokuserat på att summera projektets samlade avtryck, för att synliggöra resultat och dra lärdomar som kan vara till användning i det fortsatta arbetet efter projektslut.

Utvärderingen visar att projektet har skapat stort mervärde

Från den samlade utvärderingen bedömer Ramboll att Youth Up North har varit en innovativ och strukturpåverkande satsning. Projektet har innefattat en bredd av aktiviteter, som tillsammans har skapat stort värde och bidragit till utveckling som stärker förutsättningarna för ungas inflytande och livsvillkor i Arjeplog, Boden och Dorotea. Beslutsfattare och tjänstepersoner i kommunerna har fått upp ögonen för vikten av att involvera unga i olika beslutsprocesser och utvecklat arbetssätt och strukturer som gör detta möjligt. Tack vare ett stort fokus på lärande och iterativ utveckling har Youth Up North bidragit med flera lärdomar om arbetssätt och strukturer för ungas inflytande. Det gäller till exempel vikten av att tillsätta en person med särskilt ansvar för att bevaka ungas intressen, i projektet kallad ungdomskonsulent, och att skapa mötesplatser där unga kan träffas och ta del av olika aktiviteter.

Ramboll lämnar några rekommendationer för det fortsatta arbetet

Med avstamp i utvärderingen lämnar Ramboll några rekommendationer till Youth 2030 Movements fortsatta arbete. För att ta vara på det framgångsrika arbetet med att stärka ungas tillgång till inflytande och goda livsvillkor i Arjeplog, Boden och Dorotea rekommenderar Ramboll bland annat att Youth 2030 Movement tydliggör vilket stöd kommunerna kan få efter projektslut. Det kan också vara relevant att göra återbesök hos kommunerna om cirka ett år, för att se vad som har skett sedan dess och vad som kan utvecklas vidare.

Ramboll rekommenderar också att Youth 2030 Movement vidareutvecklar sitt system för uppföljning, för att dra fortsatta lärdomar om sitt arbete. För att kunna jämföra olika metoder för inflytande är det bland annat viktigt att uppföljningen är strukturerad och stringent. För att ytterligare fördjupa kunskapen om välfungerande metoder för inflytande, för olika grupper av unga, rekommenderar Ramboll också att Youth 2030 Movement fortsätter sitt iterativa, metodutvecklande arbetssätt.

Innehållsförteckning

- 01** Om Youth Up North och Rambolls utvärdering
- 02** Summerande bild av projektets effektivitet
- 03** Samlad bedömning av projektets måluppfyllelse
- 04** Projektets förutsättningar för hållbarhet på sikt
- 05** Rambolls slutsatser och rekommendationer

Bilaga 1. Projektets förändringsteori och kort om teoribaserad utvärdering

Bilaga 2. Enkätfrågor och metodologiska resonemang

1. Om Youth Up North och Rambolls utvärdering

Detta kapitel innehåller kortfattade beskrivningar av projektet Youth Up North och Rambolls utvärdering av projektet. Vi redogör också för de utvärderingskriterier och datainsamlingsmetoder som har stått i fokus för denna slututvärdering.

Ramboll har utvärderat Youth Up North sedan projektets start

Rambolls utvärdering har bestått av tre utvärderingsnedslag

Projektet Youth Up North har drivits av Youth 2030 Movement, med finansiering från Stenbecks och Familjen Kamprads stiftelser. Syftet med projektet har varit att stärka ungas inflytande och delaktighet för en levande landsbygd, där unga vill bo och ha en aktiv roll i att utveckla kommunen och bidra till samhällsutveckling.

För att nå syftet har projektet genomfört insatser för både unga och vuxna, med fokus på tjänstepersoner och beslutsfattare i de tre kommunerna. Aktiviteterna har handlat om att skapa rum för ungas åsikter och inflytande, bland annat utifrån projektets så kallade fyrstegsmetod. Projektet har också genomfört insatser för att stärka ungas intresse för entreprenörskap och engagemang i det lokala föreningslivet, lyfta röster från unga på landsbygden, samt dra och sprida lärdomar om sitt arbete. I bilaga 1 finns projektets så kallade förändringsteori, som ger en översiktlig bild av projektets aktiviteter och avsedda mål på olika nivåer.

Ramboll har haft i uppdrag att göra en löpande utvärdering av Youth Up North, vilket betyder att vi har följt projektet under hela projekttiden. Utvärderingen har bestått av tre nedslag. Vi har tidigare genomfört en uppstartsfas under våren 2021, samt en halvtidsutvärdering under vintern-våren 2021-2022. Detta är vår slututvärdering av projektet.

Detta är Rambolls slututvärdering av projektet

Slututvärderingen summerar projektets avtryck och synliggör lärdomar

Under våren 2023 har Ramboll gjort en slututvärdering av Youth Up North. Slututvärderingen har fokuserat på att summera projektets samlade avtryck, för att synliggöra resultat och dra lärdomar som kan vara till användning i det fortsatta arbetet efter projektslut. Vi har gjort en så kallad teoribaserad utvärdering av Youth Up North, vilket innebär att vi har utgått från projektets förändringsteori för att göra bedömningar av projektets arbete. För att göra detta har vi även utgått från tre utvärderingskriterier: *effektivitet*, *måluppfyllelse* och *hållbarhet*.* De tre kriterierna finns listade nedan, tillsammans med korta beskrivningar. I halvtidsutvärderingen inkluderade vi även utvärderingskriteriet *relevans*.

EFFEKTIVITET

Har projektet genomförts effektivt och rätt i tid? Vilka utmaningar och framgångsfaktorer har projektet mött? Vilka lärdomar finns att dra?

MÅLUPPFYLLELSE

Hur ligger projektet till i förhållande till sina mål? Vilka resultat har projektet lett till? För vem?

HÅLLBARHET

Hur ser förutsättningarna ut för projektets resultat att bli hållbara över tid? Vad kommer att leva kvar efter projektslut?

Datainsamlingen har bestått av intervjuer, lärträffar och kvantitativa data

Slututvärderingen bygger på en kombination av ny data och vår samlade bild från tidigare delar av utvärderingen. Datainsamlingen till slututvärderingen har bestått av en kombination av metoder. Vi har bland annat genomfört intervjuer med två medlemmar ur projektgruppen samt projektets tre ungdomskonsulenter. Vi har även tagit del av transkriberingar från intervjuer med tio unga som tagit del av projektets insatser. Dessutom har vi tagit del av projektrapporter från deltagande kommuner och Fanzingos rapport om unga korrespondenter.

För att fördjupa bilden av projektet från deltagande kommuners perspektiv har vi också genomfört två lärträffar med representanter för Arjeplog, Boden och Dorotea kommuner, samt de tre ungdomskonsulenterna. Den första lärträffen handlade om resultat, där deltagarna gemensamt fick resonera kring de viktigaste resultaten av projektet i deras kommun. De fick även diskutera vad som har varit framgångsrikt under projektiden för att nå resultaten. I den andra lärträffen låg fokus på det fortsatta arbetet efter projektslut. Deltagarna fick då diskutera frågor om vad som är mer eller mindre önskvärt respektive enkelt att implementera från projektet i ordinarie verksamhet. De fick också beskriva vad som blir viktigt framöver för att implementeringen ska lyckas.

Som komplement till den kvalitativa datainsamlingen har vi analyserat kvantitativa data från projektet. Vi har tagit del av statistik över genomförda projektaktiviteter och antal unga respektive vuxna som medverkat i olika aktiviteter. Vi har även tagit del av resultaten från enkäter med unga respektive beslutsfattare som medverkat i projektets aktiviteter. Vi har analyserat svaren och använt dem för att komplettera det som framkommit i intervjuer och projektets övriga kvantitativa data. Enkätfrågorna finns i bilaga 2, tillsammans med vissa metodologiska resonemang som är viktiga att ha i åtanke i läsningen.

* Detta motsvarar utvärderingskriterierna *efficiency*, *effectiveness* och *sustainability*. Kriterierna är utvecklade av OECD/DAC och vedertagna i utvärderingssammanhang. Se mer här:

<https://www.oecd.org/dac/evaluation/dacriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>

Vi gör en samlad bedömning med hjälp av Ramboll Impact Framework

Ramboll Impact Framework syftar till att identifiera förklaringsfaktorer

I slututvärderingen har vi också använt det analytiska ramverk Ramboll Impact Framework (RIF), för att göra en övergripande bedömning av projektet. Vi beskriver vår övergripande bedömning, som utgår från vår samlade bild av projektet från hela utvärderingen, som en del av våra slutsatser och rekommendationer i kapitel 5.

Ramboll har utformat RIF i gemensamma uppdrag tillsammans med implementeringsforskaren Dean Fixsen. Syftet med ramverket är att identifiera och kategorisera förklaringsfaktorer till varför en insats har lyckats eller inte. I denna utvärdering använder vi RIF för att belysa vad vi ser som viktiga förklaringsfaktorer till projektets arbete och de resultat som har uppkommit under projektiden.

Effekterna av en insats styrs av kontext, utformning och genomförande

För att en insats ska nå avsedda effekter har Fixsens forskargrupp visat att det behöver finnas en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. Möjliggörande kontext handlar om huruvida kontexten, och eventuella förändringar i denna, har gynnat eller hämmat insatsen. Ändamålsenlig utformning handlar om huruvida insatserna har designats på ett ändamålsenligt sätt för att nå avsedda effekter, medan effektiv implementering kretsar kring huruvida insatserna har genomförts på ett effektivt sätt.

2. Summerande bild av projektets effektivitet

Detta kapitel innehåller Rambolls samlade bild av Youth Up North utifrån utvärderingskriteriet effektivitet, det vill säga projektets genomförande. Vi resonerar kring de aktiviteter som projektet har genomfört och presenterar sedan vår bild av utmaningar samt centrala framgångsfaktorer i projektets arbete.

Youth Up North har intensifierat arbetet med ungas inflytande i Arjeplog, Boden och Dorotea

Youth Up North har gett utrymme att testa och utveckla arbetet

Ramboll bedömer att Youth 2030 Movement, genom Youth Up North, har spelat en viktig roll i att driva på arbetet med att stärka ungas inflytande i Arjeplog, Boden och Dorotea. Enligt projektets ungdomskonsulenter har projektet fungerat som en "kickstart", som hjälpt kommunerna att intensifiera och komma vidare i sitt arbete. Detta genom att sätta ljus på frågan om ungas inflytande, erbjuda metoder och stöd samt bidra med finansiering för ungdomskonsulenterna, som har fungerat som en kontaktperson för både unga och beslutsfattare (se mer på sida 12). Enligt konsulenterna hade den utveckling som skett under projekttiden troligtvis inte hänt, eller tagit betydligt längre tid, utan projektet.

Ungdomskonsulenterna upplever att det varit en stor fördel att kommunerna har medverkat i ett projekt kring ungas inflytande, i stället för att bedriva arbetet inom ramen för ordinarie verksamhet. Projektformen har skapat utrymme som saknats i ordinarie verksamhet för att prova nya arbetssätt och metoder, utvärdera hur arbetet fungerar, utveckla utifrån lärdomar, samt testa på nytt. På så sätt har Youth Up North underlättat för kommunerna att utveckla nya strukturer och arbetssätt som fungerar i deras kontext. Det har också varit en fördel att Youth Up North har haft förvaltningsövergripande styrgrupper, som skapat lokal förankring och haft mandat att genomföra förändringar till följd av projektets arbete. Dessutom har det varit en fördel att arbetet genomförts i tre kommuner samtidigt. I både lärträffar och intervju med ungdomskonsulenter framkommer att detta har bidragit till ett värdefullt erfarenhetsutbyte, som gett både konsulenter och kommunrepresentanter inspiration och hjälp vid olika vägval.

Projektet har justerat genomförandet för att styra mot långsiktiga mål

Rambolls bild är att Youth Up North har genomförts innovativt och överlag effektivt, med fokus på lärande och styrning mot avsedda resultat och effekter. Redan i halvtidsutvärderingen konstaterade vi att projektledningen gjort löpande justeringar, utifrån lärdomar om vad som visat sig vara viktigt och fungera bäst för att stärka ungas villkor och tillgång till inflytande. Det handlade till exempel om att tillsätta förvaltningsövergripande styrgrupper, utforma rollen som ungdomskonsulent och vidareutveckla hackaton som metod. Även sedan halvtid har projektet gjort löpande justeringar för att styra mot sina långsiktiga mål. Projektledningen beslutade till exempel att lägga mindre fokus på arbetet med unga korrespondenter och ambassadörer, eftersom andra delar av projektet visat sig mer prioriterade för att stärka ungas möjlighet till inflytande och utveckla kommunerna så att unga vill bo och verka där.

Det har varit utmanande att nå och skapa engagemang, särskilt hos äldre

Samtidigt som projektet har drivit på kommunernas arbete upplever vissa kommunrepresentanter att det varit svårt att skapa engagemang hos unga och få dem att tycka till om olika saker. Detta särskilt under coronapandemin, då kommunerna - genom ungdomskonsulenterna - inte kunde träffa unga fysiskt. I såväl lärträffar som vår halvtidsutvärdering framkommer att detta påverkade möjligheten att både nå och ta del av ungas åsikter. Det har varit särskilt utmanande att nå äldre unga. Detta huvudsakligen för att kommunerna - om än i varierande grad - har haft färre naturliga mötesplatser för denna del av målgruppen. I Dorotea finns till exempel ingen gymnasieskola, vilket försvårat arbetet med att nå unga i gymnasieålder. Genom att använda flera olika metoder för att nå ut, som kommunernas hemsida, sociala medier och affischer, har projektet ändå lyckats nå vissa i den äldre delen av målgruppen. Projektet och ungdomskonsulenterna har också genomfört riktade aktiviteter, däribland kravlösa informationsluncher där äldre unga fått möjlighet att dela med sig av idéer i mer naturliga samtal.

Fyrstegsmetoden har gett en struktur och metoder för både idéer och genomförande

För att skapa utrymme för ungas inflytande har Youth Up North arbetat med en bredd av aktiviteter, däribland en metod i fyra steg bestående av (1) idéverkstäder, (2) hackaton, (3) prioritering av framkomna idéer, samt (4) genomförande av prioriterade förslag. Under projektiden har projektet bland annat genomfört fem hackaton, samt en rad andra aktiviteter för interaktion och diskussion mellan unga och beslutsfattare. Flera vuxna har också varit med i arbetsgrupper för förverkligande av idéer.

Utvärderingen visar att metoden och de fyra komponenter som ingår överlag har fungerat mycket väl för att möjliggöra ungas inflytande och påverkan. I lärträffar lyfter kommunrepresentanter bland annat att hackaton har varit en bra metod för att ta del av ungas perspektiv, inklusive en ny och yngre målgrupp än kommunen har nått tidigare. Några kommunrepresentanter upplever också att hackaton har varit en bra metod för att få konkreta förslag på hur kommunen kan utvecklas. Detta eftersom fokus inte bara har legat på att lyfta utmaningar, utan även hitta lösningar framåt.

Enligt både ungdomskonsulenter och kommunrepresentanter har projektets workshoppar om *empowerment* och *depowerment* varit en mycket viktig del av arbetet. I lärträffar framkommer till exempel att workshopparna har bidragit till att stärka unga så att de vågar och kan uttrycka sina åsikter, samt uppmana vuxna att ta ett steg tillbaka och låta unga ta plats i diskussioner. Det har också varit viktigt att fler unga än vuxna har deltagit i de hackaton som genomförts. Detta för att skapa en bra maktbalans mellan grupperna, där unga känner att de kan och vågar dela med sig av sina åsikter.

“

Empowerment och depowerment är väldigt viktigt för att hålla ihop och att främst de vuxna ska förstå hur landet ligger. De kan man ju göra fristående också, måste inte vara i anslutning till hackaton.

Ungdomskonsultent

“

Jag tycker att det varit en bra metod. Först att samla bara unga experter i idéverkstäder, där de får brainstorma. Inte ha vuxna i rummet, så man vågar lyfta sina tankar och problem. Och sedan hackaton, att man sitter i mindre grupper, så att det blir mer bekvämt. (...) Det som är bra är också att unga är i majoritet i rummet, viktigt för att de ska känna makt.

Ungdomskonsultent

Det finns lärdomar att ta med i fortsatt arbete och utveckling av fyrstegsmetoden

Det är önskvärt att involvera unga i hela beslutsprocessen

Utvärderingen visar också att det finns flera lärdomar att ta med sig framåt vad gäller fyrstegsmetodens olika delar. En lärdom handlar om vikten av att utforma ett upplägg som stöttar unga i att formulera sina idéer och åsikter. Enligt både ungdomskonsulenter och kommunrepresentanter kan det till exempel vara svårt för unga att svara på helt öppna frågor om hur de vill att kommunen ska utvecklas. För att möjliggöra delaktighet och inflytande kan unga därför behöva tid och stöd, till exempel genom idéverkstäder, för att forma sina tankar. Detta kan också behöva anpassas efter vilka unga som deltar i olika dialoger och strukturer för inflytande. Enligt en ungdomskonsulent har äldre unga ofta en tydligare och mer utförlig bild av ett problem och en lösning jämfört med yngre, vilket kan göra det lättare för de äldre att uttrycka sina åsikter.

En annan lärdom rör att involvera unga i hela beslutsprocessen, i största möjliga mån. Enligt ungdomskonsulenterna hade det varit önskvärt att inkludera unga ännu mer, från idé till genomförande, för att verkligen skapa inflytande på ungas villkor. Det har till exempel varit ungdomskonsulenterna som skriver det underlag som diskuteras vid hackaton, liksom prioriterat bland de idéer som framkommit. En ungdomskonsulent menar att det kan ge fel signaler till unga att kommunicera att deras åsikter spelar stor roll, men sedan kan komma att prioriteras bort utan att unga är involverade i det beslutet. Samtidigt har ungdomskonsulenterna försökt att engagera unga i att genomföra idéer som framkommit under hackaton, men mött ett begränsat intresse.

”

Utveckla metoden lite; om det ska vara på ungas villkor är ju inte unga med i hela processen. Vi har skrivit brieferna, processleder allt. Jag tror mer [ska vara] på ungas villkor om de ska vara mer inkluderade.

Ungdomskonsulent

Fortsatt arbete och återkoppling är viktigt för att behålla ungas förtroende

En lärdom handlar också om vikten av att aktivt arbeta vidare med resultatet från hackaton, inklusive att återkoppla till unga vad som händer med deras inspel. I intervju med ungdomskonsulenterna framkommer att det kan vara svårt att hålla i arbetet och känslan av gemenskap efter ett hackaton, när unga och vuxna återgår till sin vardag. För att lyckas med det, och se till att utveckling faktiskt sker, menar ungdomskonsulenterna att de beslutsfattare som deltagit vid hackaton behöver ta ett aktivt ägarskap för att arbeta vidare och visa fortsatt intresse för ungas tankar. För att skapa förtroende hos unga för processen, så att de även fortsättningsvis vill dela med sig av sina tankar, är det viktigt att synliggöra den utveckling som sker. Av samma anledning är det också viktigt att adressera och tydligt kommunicera kring de idéer som inte går att genomföra. Enligt ungdomskonsulenterna har idéverkstäder och hackaton utmynnat i förslag som är både lätta respektive svåra att implementera i kommunen, till exempel för att de kräver samordning mellan många instanser.

Det finns en särskild lärdom om att identifiera vilka idéer och lösningar som är mest prioriterade för unga. Enligt ungdomskonsulenterna kan det vara svårt att veta vilka förslag från till exempel idéverkstäder och hackaton som är viktigast för unga att kommunen genomför. Det gäller särskilt om idéverkstäderna involverar unga som inte själva har valt att delta eller om hackaton är utformade så att unga tilldelas en utmaning att ”hacka”, som de inte själva ser som ett problem. Detta kan i sin tur leda till lösningsförslag som egentligen inte är prioriterade. Konsulenterna upplever att det har framkommit vissa förslag som efter implementering inte har använts i särskilt stor utsträckning. För att identifiera idéer och lösningar som unga verkligen prioriterar menar en konsulent att det skulle kunna vara fördelaktigt att arbeta med regelbundna och mer frivilliga träffar, som ungdomsråd.

Ungdomskonsulenterna har arbetat brett för att skapa inflytande, mötesplatser och fler aktiviteter för unga

Nya aktiviteter har tillkommit, med fokus på ungas involvering

Ungdomskonsulenterna har arbetat brett för att utveckla kommunerna i linje med ungas önskemål och behov. Ett stort fokus har legat på att genomföra olika aktiviteter och idéer som unga har efterfrågat, bland annat genom idéverkstäder och hackaton i fyrstegsmetoden. I både Arjeplog och Dorotea har en stor del av arbetet till exempel handlat om att starta upp en ungdomsgård, där unga kan träffas och ta del av olika aktiviteter. I Arjeplog fanns ingen ungdomsgård sedan tidigare; i Dorotea har det funnits en, som dock har bytt lokal flera gånger och under senaste tiden varit stängd. I Arjeplog hade kommunen fattat beslut om att starta en ungdomsgård även innan Youth Up North, där projektet har bidragit med resurser samt att arbetet har prioriterats och blivit av. I Boden fanns tre ungdomsgårdar, med anställda fritidsledare, redan innan projektet.

I utvecklingen av ungdomsgården har ungdomskonsulenterna arbetat med att involvera och möjliggöra inflytande för unga. I Dorotea har såväl nuvarande som tidigare ungdomskonsulent tillfrågat unga vad de önskar, kring både inredning av och aktiviteter på ungdomsgården. Detta vid andra aktiviteter där konsulenterna har träffat unga och via Instagram, där unga har kunnat rösta på olika alternativ. Liksom i arbetet med fyrstegsmetoden upplever ungdomskonsulenterna att det har varit lättare för många unga att tycka till mellan olika alternativ än svara på öppna frågor om vad de vill ha.

”

För att sammanfatta vår roll är det främst att driva ungas intressen och skapa strukturer för inflytande. Men också det här viktiga kring att sammanföra unga och vuxna (...) och att vara den trygga länken mellan unga och vuxna och mellan olika verksamheter och förvaltningar.

Ungdomskonsulent

Konsulenterna har tagit del av ungas åsikter och perspektiv på flera sätt

Utvärderingen visar att ungdomskonsulenterna har arbetat aktivt med att ta del av ungas idéer. Utöver arbetet med idéverkstäder och hackaton (se sida 10-11) har konsulenterna efterfrågat och tagit del av ungas åsikter i olika sammanhang där de har mötts. På så sätt har ungdomskonsulenterna fungerat som en lättillgänglig ingång för ungas påverkan.

I samband med utvecklingen av ungdomsgårdar har alla tre kommuner även skapat ungdomsgårdsråd. I Boden fanns gårdsråd på två av tre ungdomsgårdar innan projektet. Under projektiden har ungdomskonsulenterna startat ett gårdsråd där det saknades samt arbetat med att utveckla befintliga råd, bland annat genom att lyfta in ett tydligare landsbygdsperspektiv än vad som fanns tidigare. Syftet med råden, som består av unga i kommunen och där ungdomskonsulenterna medverkar, är att göra det möjligt för unga att tycka till och påverka gårdens utveckling. Detta för att kommunen ska kunna fortsätta utveckla gården så att unga trivs och vill vara där.

I Boden har ungdomskonsulenterna även arbetat med att utveckla befintliga strukturer för inflytande. Redan innan projektet har kommunen haft ungdomsfullmäktige, ungdomsforum och ungdomsråd. Ungdomsrådet fungerar till exempel som en remissinstans för frågor som rör unga, där bland annat representanter från gårdsråden finns med. Under projektiden har det skett viss utveckling av dessa befintliga forum, framför allt genom att inkludera ett större fokus på landsbygdsfrågor än tidigare.

Rollen som ungdomskonsulent har varit mycket viktig och utvecklats under arbetets gång

Ungdomskonsulenterna har varit central i arbetet med ungas inflytande

Utvärderingen visar att det finns stor samsyn bland projektgruppen, kommunrepresentanterna och ungdomskonsulenterna själva att rollen som ungdomskonsulent har varit mycket viktig för att driva frågor om ungas inflytande. Även i halvtidsutvärderingen konstaterade vi att rollen som ungdomskonsulent har varit en mycket viktig framgångsfaktor för projektets arbete. Detta eftersom konsulenterna har haft ett utpekat ansvar för att driva frågorna om ungas inflytande, säkerställa att ungas perspektiv tas tillvara, samt fungera som en lättillgänglig kontakt för både beslutsfattare och unga. I lärträffar framkommer att ungdomskonsulenterna har fungerat som en värdefull länk mellan unga och vuxna i kommunerna, samt även skapat möjlighet för kommunerna att snabbt "gå till verkstad" och arbeta vidare med förslag från unga.

Konsulenterna behöver känna kontexten och kunna relatera till ungdomar

För att ungdomskonsulenterna ska lyckas så bra som möjligt med sitt uppdrag har det under projekttiden visat sig finnas flera framgångsfaktorer. Det har bland annat visat sig gynnsamt att konsulenterna har god kännedom om kommunen de arbetar i. Konsulenterna ska gärna komma från kommunen för att känna till kontexten på djupet, vilket i sin tur kan skapa förankring och legitimitet för konsulentens arbete hos både beslutsfattare och unga.

Det är också en fördel när ungdomskonsulenterna kan både strategiskt och operativt, samt skapa kontakter och dialog med såväl unga som vuxna, däribland skolor, föreningar och näringsliv. Detta eftersom arbetet med att utveckla kommunen utifrån ungas behov och önskemål ofta kräver en bredd av aktiviteter, där olika typer av aktörer är involverade. Dessutom är det en fördel om konsulenterna själva är relativt unga, för att kunna relatera till och bygga goda relationer med unga.

Ungdomskonsulenterna har format sin roll under arbetets gång

Rollen som ungdomskonsulenter har enligt Ramboll varit en av projektets största framgångsfaktorer och har vuxit fram under projektets gång. När konsulenterna tillsattes fanns ingen tydlig arbetsbeskrivning för vad som skulle ingå i rollen och hur konsulenternas arbete skulle se ut. I stället har konsulenterna utvecklat rollen genom att prova sig fram, dra lärdomar och diskutera rollens innehåll och utformning med varandra och projektledningen från Youth 2030 Movement. På så sätt har ungdomskonsulenterna varit en viktig del av projektets innovativa och metodutvecklande arbetssätt för att hitta strukturer för ungas påverkan.

I både halvtids- och slututvärderingen framkommer att det å ena sidan har varit bra att konsulenterna har kunnat utforma sin roll löpande. Detta eftersom de tre kommunerna har haft olika utgångspunkt, förutsättningar och behov i arbetet med att stärka ungas inflytande. Å andra sidan har det ibland varit utmanande för konsulenterna, som har tagit mycket stort ansvar för projektets och kommunernas arbete under projekttiden. En tydligare roll- och arbetsbeskrivning hade, enligt Ramboll, kunnat bidra till att avgränsa – och troligtvis underlätta – ungdomskonsulenternas arbete. Samtidigt har konsulenternas arbete fungerat som en del av projektets metodutveckling, där projektet och konsulenterna har testat sig fram och dragit lärdomar om rollens innehåll. Rambolls samlade bedömning är därför att det har varit klokt att inte utforma en på förhand alltför definierad roll. Framåt ser vi dock att en roll- och arbetsbeskrivning vore önskvärd, för att undvika en alltför stor – och över tid kanske växande – arbetsbelastning på en enskild person.

”

Ungdomskonsulentens roll har varit den viktigaste anledningen till förändring, [bland annat] för att sänka trösklarna för engagemang och tycka till. Vem ska unga annars vända sig till för att påverka?

Deltagare i lärträff

Projektet har genomfört aktiviteter med koppling till entreprenörskap, föreningsliv och unga korrespondenter

Ungdomskonsulenterna har arbetat för ökat fokus på unga i näringslivet

Youth Up North har genomfört aktiviteter för att stärka ungas intresse för entreprenörskap. I halvtidsutvärderingen noterade vi att projektet hittills hade arbetat med frågan i begränsad utsträckning, men planerade att intensifiera arbetet under senare delar av projektiden. Under 2022 har projektet genomfört flera aktiviteter i syfte att skapa intresse för företagande och entreprenörskap hos unga i kommunerna. Ungdomskonsulenterna har till exempel anordnat inspirationsföreläsningar om ungt entreprenörskap, tillsammans med några av kommunens näringslivsaktörer, samt genomfört en leva-bo-verka-mässa, där ungas jobb, utbildning och fritid på landsbygden stod i fokus. Vid mässan fick ungdomar möjlighet att träffa såväl företag som representanter för kommunen och regionen.

Ungdomskonsulenterna har också arbetat för att skapa ökad kontakt mellan unga och det lokala näringslivet, till exempel genom kommunens näringslivsråd och vid informationsträffar. De har också haft kontakt med lokala företag och nätverk vid olika träffar. Projektet har också knutit till sig näringslivsrepresentanter i kommunernas styrgrupper, vilket Ramboll ser som gynnsamt för att öka medvetenheten i det lokala näringslivet kring värdet av att inkludera unga och ungas perspektiv i större utsträckning. Unga har också haft möjlighet att delta i Ung Drive, där ungdomar upp till 18 år kan starta egna företag med hjälp av entreprenörer. Dessutom har ungdomskonsulenterna arbetat med ett koncept kring sommarjobb i kommunerna, där unga i Dorotea till exempel har kunnat medverka som ledare i sommarlovsaktiviteter för andra unga. I Boden har kommunen i stället anställt unga som har arbetat med att följa upp kommunens senaste ungdomsenkät, genom att bland annat hålla i workshoppar med ett stort antal unga. I Arjeplog har unga kunnat delta i ett läger med fokus på journalistik.

Projektet har satt ljus på frågor som rör ungas liv på landsbygden

Youth Up North har också arbetat för att sprida kunskap om och sätta ljus på frågor som rör unga på landsbygden, på såväl lokal som regional och nationell nivå. Ungdomskonsulenterna och projektgruppen från Youth 2030 Movement har bland annat deltagit i nyhetsinslag, författat debattartiklar och deltagit i dialoger med myndigheter. Dessutom ser Ramboll att projektets slutkonferens, där representanter från en rad olika aktörer i såväl offentlig som privat och ideell sektor deltog, ytterligare har bidragit till att uppmärksamma villkoren för och behoven hos unga på landsbygden.

I samarbete med Fanzingo anställde projektet även åtta unga korrespondenter, med uppdrag att skildra ungdomars liv på den norrländska landsbygden i media. Detta genom att producera såväl texter och bild som rörligt material. Enligt en rapport från Fanzingo har ambitionen varit att lyfta förebilder för både unga och etablerad media, med förhoppning om att bidra till en förflyttning av vem och vilka frågor som syns i media. För att styra mot sina långsiktiga mål valde projektet dock att inte arbeta vidare med unga korrespondenter under andra halvan av projektiden.

Konsulenterna har samarbetat med föreningar, men det har varit utmanande

Ungdomskonsulenterna har också genomfört aktiviteter i samverkan med föreningar, för att väcka ungas intresse för att engagera sig i det lokala föreningslivet. Det har till exempel handlat om att anordna möten och informationsträffar på ungdomsgården, för att synliggöra vilka föreningar som finns, hur man som ung kan engagera sig och vad det innebär att sitta i en föreningsstyrelse. I Boden har ungdomskonsulenterna även anordnat spelkvällar i samverkan med en spelförening. Enligt ungdomskonsulenterna har det dock varit svårt att få till ett välfungerande arbete, inte minst eftersom coronapandemin innebar att en stor del av föreningsverksamheten under en period helt sattes på paus.

3. Samlad bedömning av projektets måluppfyllelse

I detta kapitel beskriver vi projektets måluppfyllelse. Vi redogör för huruvida projektet har nått sina mål, samt vad som kan förklara resultaten.

Youth Up North har lett till utveckling i linje med sina mål

Enligt projektets förändringsteori har Youth Up North haft tio resultatmål, det vill säga mål att uppnå till och med projektslut. Tabellen nedan innehåller en översikt av de tio målen. På kommande sidor beskriver vi respektive mål och vår bedömning av projektets arbete med detta. Vår övergripande bild är att Youth Up North har lyckats nå mycket goda resultat, inte minst i relation till de mål som handlar om att synen på och strukturerna för ungas inflytande i de tre deltagande kommunerna. Projektet har också bidragit till utveckling vad gäller unga själva, såväl deras förmåga att delta i beslutsfattandet som intresse för entreprenörskap och engagemang i föreningsliv, även om vi ser att det finns potential att stärka detta ytterligare framöver. I läsningen av resultaten vill vi också framhålla att denna typ av förändring kan ta tid och därför komma att ske längre fram, förutsatt att kommunerna fortsätter det framgångsrika arbete som skett under projekttiden.

Resultatmål
Projektet har bidragit till ökad interaktion mellan unga och beslutsfattare
Tjänstepersoner och beslutsfattare har fått ökad förståelse och tilltro till ungas kompetens att bidra till det lokala beslutsfattandet
Unga har fått ökad tilltro till sin egen förmåga att delta i det lokala beslutsfattandet
Unga upplever att de har möjlighet att påverka det lokala beslutsfattandet under och efter projektet
Projektet har bidragit till att bygga en långsiktig struktur för att bibehålla interaktion mellan unga och beslutsfattare (genom ungdomskonsulenterna och lokala styrgrupperna)
Projektet har bidragit till att det finns fler aktiviteter för unga i de deltagande kommunerna, som de unga själva har efterfrågat
Projektet har bidragit till att ungas röster på landsbygden har stärkts i samhällsdebatten
Projektet har bidragit till att unga har fått ett ökat intresse för entreprenörskap
Projektet har bidragit till att ungas organisering i lokalt föreningsliv har stärkts
Projektet har visat exempel på ökad samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor för att förbättra förutsättningarna för unga att leva och bo på landsbygden

Projektet har ökat interaktionen mellan unga och vuxna, som har fått en bättre förståelse för ungas perspektiv och kompetens

Projektet har skapat utrymme för ökad interaktion

Youth Up North har haft som mål att öka interaktionen mellan unga och vuxna i Arjeplog, Boden och Dorotea. Projektet har också haft som mål att beslutsfattare och tjänstepersoner har fått ökad förståelse för och tilltro till ungas kompetens att bidra till det lokala beslutsfattandet.

Rambolls bedömning att projektet har lyckats nå de två målen. Interaktionen mellan unga och vuxna i de tre kommunerna har ökat, inte minst genom att unga och beslutsfattare har fått mötas i hackaton och tillsammans arbeta fram lösningar på olika utmaningar. Såväl tjänstepersoner och beslutsfattare som representanter för näringslivet har också deltagit vid flera av projektets andra aktiviteter. Beslutsfattare har till exempel medverkat i olika typer av tillfällen för diskussion och möten mellan unga och vuxna, som pratdagar och pizzakvällar. Rambolls bild är att detta tyder på ett intresse bland beslutsfattarna, som prioriterar att möta och ta del av ungas åsikter. Denna bild stärks också av att kommunerna har genomfört flera förslag på aktiviteter som har framkommit i fyrstegsmetoden, samt planerar att behålla dem på sikt (se mer i kapitel 4).

”

Det har visat sig att kommunens politiker är väldigt intresserade av ungdomar och deras frågor.

Deltagare i lärträff

”

Projektet har fungerat som en kickstart kring ungt inflytande i [vår kommun]. Det blev någonting mer att ta på för alla, både unga och beslutsfattare.

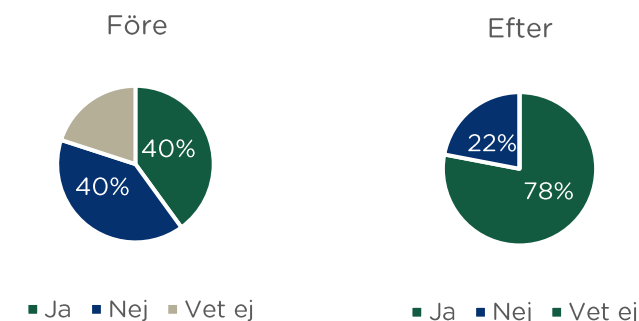
Ungdomskonsulent

Ökad interaktion har stärkt intresset för ungas delaktighet och inflytande

Rambolls bild är att den ökade interaktionen har spelat en viktig roll i att stärka vuxnas bild av ungas åsikter och kompetens att påverka. Enligt både ungdomskonsulenter och kommunrepresentanter har projektet bidragit till att tjänstepersoner och beslutsfattare fått upp ögonen för vikten av att inkludera och ta hänsyn till ungas perspektiv i kommunens arbete. I lärträffar framkommer att beslutsfattare har börjat se värdet av att inkludera unga i högre grad än tidigare. Det gäller även ungas delaktighet i näringslivsfrågor, där kommunen har uppmanat näringslivsrådet att bjuda in unga till sina möten. Lärträffen visar också att flera kommunrepresentanter har börjat se ungas delaktighet och trivsel som en överlevnadsfråga för kommunen.

I enkäten framkommer att beslutsfattare också har ökat sin kunskap om hur de kan involvera unga i kommunens beslutsprocesser. År 2022 uppgav 78 procent av beslutsfattarna att de vet när och hur de ska bjuda in unga. Detta kan jämföras med två år tidigare, då 40 procent svarade samma sak. I fritextsvar lyfter flera beslutsfattare att inkludering av unga medför nya perspektiv samt att beslut förankras och underbyggs.

Jag vet när och hur jag går tillväga när jag ska bjuda in unga

Ungas tilltro till sin förmåga att påverka har ökat, men troligtvis i varierande grad

Projektet har också haft som mål att unga får ökad tilltro till sin egen förmåga att delta i det lokala beslutsfattandet. Rambolls samlade bedömning är att detta har skett, men troligtvis i varierande grad bland kommunernas unga. Tack vare fyrstegsmetoden och ungdomskonsulenternas arbete med en bredd av aktiviteter ser vi att Youth Up North dels har ökat intresset hos unga vad gäller att engagera sig i kommunens utveckling, dels har stärkt ungas tilltro till sin egen kompetens att tycka till. I intervjuer uppger flera ungdomar – som på olika sätt har berörts av och medverkat i projektets aktiviteter – att de har fått bättre kunskap om kommunala beslutsprocesser och hur de själva kan påverka. Flera upplever också att de vågar ta mer plats än innan projektet.

Samtidigt bedömer Ramboll att utvecklingen sannolikt varierar mycket mellan olika unga i de tre kommunerna. Flera av de ungdomar som medverkat i intervjuer har varit intresserade av samhällsutveckling och engagerade på olika sätt redan innan projektet, bland annat i elevråd och ungdomsföreningar. Det kan därmed vara så att deras svar inte är representativa för flertalet unga kommunerna. Både ungdomskonsulenter och kommunrepresentanter menar dessutom att det tar längre tid än projektets tre år att rusta ungas vilja och tillit till sin egen förmåga att påverka. Många unga har varit ovana att bli tillfrågade och tycka till om kommunens utveckling, varför det är viktigt att arbeta långsiktigt med att stimulera deras engagemang och delaktighet. Resultaten av projektets arbete kan därför, enligt Ramboll, komma att visa sig ännu tydligare på sikt. Detta särskilt om kommunerna lyckas behålla och arbeta vidare med att stärka och involvera unga framöver.

”

(...) inga unga är vana vid inflytande eller att tycka till. (...) när man hade kontakt med dem som gick i sjuan eller åttan, då förstod de inte i början. Men nu har de lärt sig att de kan ha inflytande, de vet vem jag är, jag kan fråga dem.

Ungdomskonsulent

”

Lite större [förmåga att påverka samhället] ändå, tror jag. Nu har jag ju ändå fått lite initiativ. Fått se hur det funkar och lite sådär, jag känner ju ändå att jag kan testa och pröva mig fram. Nu vågar jag testa.

Intervjuad ungdom

Flera unga upplever att de har möjlighet att påverka och att vuxna tar deras åsikter på allvar

Projektet har stärkt ungas möjligheter att påverka lokalt beslutfattande

Youth Up North har även haft som mål att unga upplever att de har möjlighet att påverka det lokala beslutfattandet, både under och efter projektet. Rambolls bedömning är att projektet har nått även detta mål, även om det är svårt att dra slutsatser om huruvida detta gäller för många eller ett fåtal unga.

Projektet har bidragit till utvecklingen av nya forum för ungas inflytande, såväl genom fyrstegsmetoden och ungdomskonsulentens roll som pratdagar och pizzakvällar där unga och beslutfattare har kunnat mötas. I intervjuer framkommer att flera ungdomar upplever att de har större möjlighet att påverka nu än innan projektet. Detta bland annat genom de ungdomsråd som har startat under projekttiden, där unga kan uttrycka sina åsikter och lära sig hur de kan påverka. Även ungdomskonsulenterna lyfter ungdomsråd som en arena för unga att både möta beslutfattare och framföra frågor och idéer.

Enkäten till unga visar också att andelen unga som upplever att de har möjlighet att påverka beslutfattare har ökat under projekttiden, i både Arjeplog och Dorotea. I Boden har det inte skett någon stor förändring under samma tid. Enligt Ramboll kan detta bero på att Boden hade ett mer utvecklat arbete med ungas inflytande redan innan projektstart, varför unga möjligtvis inte ser en lika stor skillnad som i övriga kommuner. Dessutom har få ungdomar från respektive kommun besvarat enkäten, vilket gör det svårt att dra några generella slutsatser.

”

Dom har ju startat ett ungdomsråd, det är ju ett sätt för ungdomar att påverka. Jag tror att man kan...det finns ju en ungdomskonsulent som man kan gå till. Så jag tror att det finns fler ingångar idag, för ungdomar, om dom vill engagera sig.

Intervjuad ungdom

Kommunerna avsätter mer tid och resurser för ungas delaktighet

I intervjuer framkommer att flera ungdomar upplever att vuxna i kommunen tar deras åsikter på allvar. Ungdomarna menar att beslutfattare inte bara tillfrågar dem för att de måste eller för att det ska se bra ut ”på pappret”, utan för att de bryr sig och tar hänsyn till ungas åsikter. Samma bild framträder i lärträffarna, där både ungdomskonsulenter och kommunrepresentanter lyfter att vuxna lägger vikt vid och har ett genuint intresse för ungas perspektiv. Enligt en kommunrepresentant märks detta bland annat genom att ungdomsperspektivet har börjat genomsyra kommunens arbete mer än tidigare. Även om det är svårt att bedöma är Rambolls bild också att kommunerna visar en verklig vilja att stärka möjligheterna för ungas påverkan. Detta eftersom kommunerna har avsatt tid och resurser för att arbeta vidare med detta även efter projektslut (se kapitel 4).

Det faktum att vuxna i kommunen visar intresse för ungas tankar och perspektiv, i kombination med ökad interaktion mellan de två grupperna, har också påverkat synen på politiker hos några ungdomar. Dessa ungdomar menar att de har fått en mer positiv syn på kommunens politiker, liksom en större förståelse för både deras arbete och dem som personer.

”

I vår kommun har vi väldigt stort förtroende till våra politiker, vi vet att dom respekterar vår åsikt och vi är inte en grupp ungdomar som dom frågar för att det ska se bra ut på deras listor. Utan dom bryr sig vad vi har att säga, och om vi har en åsikt om någonting som vi vill gå igenom så brukar dom oftast ta vår åsikt i åtanke när dom gör valet sen.

”

Intervjuad ungdom

Det är första gången på länge som jag känner mig hörd.

Ungdom under idéverkstad

Några oväntade resultat har uppstått hos de unga som tagit del av aktiviteter

Utvärderingen visar att projektets arbete även har lett till några oväntade resultat, som inte återfinns i projektets förändringsteori och mål. I intervjuer med unga framkommer bland annat att flera ungdomar har utökat sina sociala nätverk och blivit bättre på att nätverka med både vuxna och andra unga. Några ungdomar lyfter också att de, genom diskussioner och samarbete, har fått större förståelse för andra unga och deras perspektiv. På så sätt har de utvecklat sin förmåga att samarbeta och diskutera, där de har blivit bättre på att både lyssna och dela med sig av egna tankar. En ungdom har fått upp ögonen för hur hen kan bidra till att andra unga mår bra, även när det inte direkt gynnar hen själv.

Det faktum att vuxna i kommunen har visat ökat intresse för ungas tankar och perspektiv, i kombination med ökad interaktion mellan de två grupperna, har också påverkat synen på politiker hos några ungdomar. Dessa ungdomar menar att de har fått en mer positiv syn på kommunens politiker, liksom en större förståelse för både deras arbete. En ungdom lyfter till exempel att hen har tagit del av aktiviteter och lärt sig saker som har medfört ett större förtroende för politiker och att hen har börjat se politiker mer som personer än funktioner.

”

Annars så har jag också kunskapen av att se saker ur andra ungdomars perspektiv, och se hur dom skulle kunna uppleva saker, och hur man kan hjälpa folk även om man själv inte kan dra nytta av samma sak, men fortfarande hjälpa andra att få en bättre vardag.

Intervjuad ungdom

”

Jag har nog större förtroende till [politiker] faktiskt. För att dom är mer... mänskliga nu än de var innan. Förut kändes det som att jag tittade på en plats, jag tittade på en position. Och den blicken har nu skiftats när jag lärt mig mer, till att titta på en person.

Intervjuad ungdom

Kommunerna har utvecklat strukturer för att bibehålla interaktion mellan unga och beslutsfattare

Ungdomskonsulenterna har underlättat kontakten mellan unga och vuxna

Ett av projektets mål har varit att bidra till att bygga en långsiktig struktur för att bibehålla interaktion mellan unga och beslutsfattare. Rambolls bedömning är att anställningen av ungdomskonsulenter, som kommer att finnas kvar i två kommuner (se kapitel 4), har varit en avgörande del i att uppnå detta. I våra lärträffar beskriver kommunrepresentanter att ungdomskonsulenterna framgångsrikt har lyckats vara en länk mellan unga och kommunens verksamheter och föreningar. Som en del av detta har det varit viktigt att ungdomskonsulenterna funnits nära unga, där de befinner sig. Konsulenternas närvaro på ungdomsgårdar och andra mötesplatser har därför varit en framgångsfaktor. Ungdomskonsulenterna har även underlättat möjligheten för politiker och beslutsfattare att nå unga i kommunen. På så sätt har konsulenterna fungerat som en ömsesidig faciliterare mellan unga och vuxna, genom att förmedla behov och tankar åt båda håll.

Redan i halvtidsutvärderingen bedömde Ramboll att ungdomskonsulenterna har spelat en avgörande roll i uppfyllandet av projektets mål. De har inte bara varit drivande i att agera kontaktlänk mellan unga och vuxna, utan också anordnat och koordinerat insatser och aktiviteter. Konsulenterna har till exempel haft en samordnande roll i fyrstegsmetoden och gjort så att idéer rört sig igenom kedjan. De har även anordnat efterfrågade aktiviteter för unga i kommunen.

Lokala styrgrupper ska säkerställa fortsatt fokus på ungas delaktighet

För att bygga en långsiktig struktur för interaktion mellan unga och beslutsfattare bedömer Ramboll att projektets lokala styrgrupper också har spelat en viktig roll. Styrgrupperna, som tillsattes efter att projektet såg behov av att stärka förankringen kring ungas perspektiv i kommunerna, har bestått av nyckelpersoner för kommunernas utveckling vad gäller ungas delaktighet. I möten har styrgruppsmedlemmarna kunnat följa projektets utveckling, genom ungdomskonsulenterna, samt dela information och erfarenheter om hur de själva arbetar med ungas inflytande i sin del av organisationen.

Framöver bedömer Ramboll att styrgrupperna är viktiga för att säkerställa att de strukturer för interaktion som byggts upp under projektiden faktiskt blir långsiktiga. Det kan till exempel handla om att prioritera deltagande i forum för ungas inflytande, fortsätta synliggöra ungas perspektiv i alla delar av kommunens arbete eller fatta beslut om att behålla ungdomskonsulenterna även på längre sikt (se mer i kapitel 4). Vi ser dock att det finns potentiella utmaningar gällande styrgruppernas arbete på sikt. I lärträffarna framkommer att det ibland har varit svårt för styrgruppsmedlemmarna att prioritera projektets arbete och styrgruppsmöten, vilket kan bli ännu svårare när projektet inte längre finns kvar och driver på.

”

Vi har byggt styrgrupperna för att det ska finnas förankring med de som jobbar mer med ungas inflytande. Det är tvärsektorielt och ska få in fokus i alla delar av kommunen.

Medlem ur projektgruppen

Tack vare projektet finns det fler mötesplatser och aktiviteter för unga, som de själva har efterfrågat

Youth Up North har haft som mål att bidra till att det finns fler aktiviteter för unga i de deltagande kommunerna, som de unga själva har efterfrågat. Rambolls bedömning är att projektet har lyckats mycket väl med detta. Genom idéverkstäder och hackaton, såväl som ungdomskonsulenternas dialoger, har unga kommit med förslag som i flera fall har implementerats i kommunen. I Arjeplog har kommunen till exempel byggt en utomhusbandyplan, efter att detta framkom som en idé från unga. Genom ungdomskonsulentens arbete lyckades kommunen få extern finansiering för att bygga planen. Unga har också lämnat förslag som lett till nya kontaktvägar och möjligheter för unga att påverka i sin kommun. Detta till exempel genom en digital idébrevlåda, utvecklingen av ungdomsråd, samt en pratdag där unga och beslutsfattare kunde mötas för att diskutera, dela åsikter och lära känna varandra.

I Boden, som har arbetat för att få in ett tydligare landsbygdsperspektiv i sitt befintliga arbete för ungas inflytande, har det tillkommit aktiviteter som särskilt har efterfrågats av unga på landsbygden. Detta genom att ungdomskonsulenterna har frågat unga som bor i kommunens olika byar vad de har för intressen och skulle vilja ha för aktiviteter. Enligt en intervjuad ungdom har detta sedan lett till aktiviteter som turneringar och spelkvällar.

Projektet har också lett till implementering av nya mötesplatser, framför allt i form av ungdomsgårdar. Detta har enligt Ramboll varit en viktig del av projektets arbete, eftersom det tidigare saknades platser där unga kunde samlas och umgås. I intervjuer med unga framkommer att mötesplatserna har blivit mycket uppskattade bland kommunens unga.

”

Jag ser varje gång jag kliver innanför dörren [till ungdomsgården] så ser jag en massa ungdomar, typ 13-åringar, som tycker att det är jättekul att få åka dit och känna att dom har en plats för sig själva. Varje dag. Och jag ser hur kul alla har.

Intervjuad ungdom

”

Och då har dom [ungdomskonsulenterna] ju pratat med ungdomar där för att se vad det finns för intressen, vad vill dom göra, och så har dom försökt ordna det som vi ungdomar vill ha. Till exempel kan det vara typ turneringar, spelkvällar..

Intervjuad ungdom

Projektet har spridit ungas röster och förhoppningsvis ökat intresset för entreprenörskap och föreningsliv

Projektet har uppmärksammat villkoren för unga på landsbygden

Youth Up North har haft som mål att bidra till att ungas röster på landsbygden stärks i samhällsdebatten. Rambolls bedömning är att projektet har lyckas väl med detta. I halvtidsutvärderingen framkom till exempel att projektet, tack vare anställningen av unga korrespondenter, hade bidragit till att ungas röster på landsbygden tagit mer plats i media och att berättelser om unga och deras liv på landsbygden hade spridits. De unga korrespondenternas berättelser hade syns i media på lokal, regional och nationell nivå, liksom på sociala medier. I en rapport från Fanzingo beskriver korrespondenterna själva att de har haft möjlighet att styra över sitt eget material, innehåll och kunnat bidra med sina egna idéer. Enligt rapporten har projektets unga korrespondenter inneburit att en mer nyanserad och positiv bild av kommunerna har synliggjorts i media. En intervjuad korrespondent beskriver också att skrivandet har fått henne att prata med nya människor och se sin hemort ur ett annat perspektiv.

Rambolls bild är att Youth Up North även har uppmärksammat ungas villkor på landsbygden ur ett bredare perspektiv än att bara lyfta ungas egna röster. Genom en rad aktiviteter och i flera sammanhang har projektet lyft frågor som rör förutsättningarna för unga på landsbygden (se mer på sida 14), vilket förhoppningsvis har bidragit till att fler aktörer än tidigare uppmärksammar denna målgrupp. Vi ser att detta är särskilt viktigt eftersom de behov som finns hos unga på landsbygden – till exempel utvecklad sjukvård, möjligheter till studier och arbete, eller tillgång till kollektivtrafik och kultur – kräver involvering och utveckling från en bredd av aktörer.

”

Jag är jättetacksam att jag fick den här möjligheten att bli korrespondent med YUN, (...) jag har haft samtal som jag annars aldrig skulle haft.

Ung korrespondent

Det är svårt att bedöma om projektet har stärkt intresset för entreprenörskap eller föreningsliv

Youth Up North har också haft som mål att stärka ungas intresse för entreprenörskap, genom att samverka och genomföra aktiviteter tillsammans med näringslivet. Rambolls bild är att projektets aktiviteter troligtvis har medfört att vissa unga har fått upp ögonen för entreprenörskap och vad det till exempel innebär att driva ett eget företag. Detta genom att unga har mött företagare och fått testa på att driva egna företag genom Ung Drive. Som projektledningen noterar i vår intervju har projektet genom idéverkstäder och hackaton också arbetat för att stärka ungas entreprenörskompetenser, genom att de har fått formulera idéer och hitta innovativa lösningar på olika behov. Samtidigt är det svårt att bedöma i vilken utsträckning projektet har lett till att unga har utvecklat sitt intresse för entreprenörskap. I intervjuerna med unga själva framgår inte om detta har hänt. Huruvida projektets insatser faktiskt har lett till ett ökat intresse för entreprenörskap låter vi därför vara osagt.

Detsamma gäller projektets mål om att bidra till att stärka ungas organisering i lokalt föreningsliv. Genom att anordna möten och aktiviteter där unga får lära sig om och möta föreningar ser vi att projektet förhoppningsvis har lett till att unga har fått upp ögonen för hur och i vilka föreningar de kan engagera sig. Huruvida detta faktiskt leder till att fler unga organiserar sig i föreningslivet återstår dock att se.

Projektet har visat på vikten av bred samverkan för att möta ungas behov

Projektet har varit ett gott exempel och visat på vikten av bred samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor

Youth Up North har haft som mål att visa exempel på ökad samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor, för att förbättra förutsättningarna för unga att leva och bo på landsbygden. Ramboll bedömer att projektet har lyckats mycket väl med detta. Projektet har utgått från en tydlig idé som bygger på att Youth 2030 Movement driver innovativt utvecklingsarbete kring ungas inflytande i nära samverkan med Arjeplog, Boden och Doroteas kommuner. Rambolls bild är att Youth 2030 har drivit på arbetet, men att projektets utformning innebär att arbetet har skett mycket nära kommunernas ordinarie strukturer och att kommunerna har haft ett stort ägarskap över arbetet, inte minst genom att ungdomskonsulenterna har varit anställda i kommunerna med medel från projektet.

Rambolls bild är att Youth Up North har visat på vikten av att driva utveckling kring ungas inflytande och välbefinnande i bred samverkan mellan olika sektorer och aktörer. Projektet har adresserat ungas behov ur ett helhetsperspektiv, där inflytande har varit en av flera viktiga komponenter. Genom arbetet med projektet har Youth 2030 Movement, enligt intervjuade projektledare, fått en fördjupad bild av vilka faktorer som spelar roll för att unga ska trivas och vilja bo i en viss kommun. Förutom möjligheten till inflytande handlar det till exempel om tillgången till arbete, bostad, välfungerande kollektivtrafik och fritidsaktiviteter, vilket inte alltid finns tillgängligt. På så sätt har projektet synliggjort glapp eller behov som är viktiga att möta framöver. Denna typ av behov kan inte alltid lösas av en enskild kommun eller aktör, utan måste adresseras genom att aktörer i såväl offentlig som privat och ideell sektor krok ar arm. Detta gäller till exempel såväl kommuner och regioner som närings- och föreningsliv, som kan behöva utveckla sitt arbete och samarbeta för att skapa utveckling för ungas bästa.

“

Vi måste prata om de stora frågorna. (...) det handlar om att få upp unga som ett perspektiv. Vi har synliggjort ungas osynlighet i de här frågorna. Hur långt det är från ungdomen som bor i Dorotea till de som tar beslut om kollektivtrafik exempelvis. Vi har synliggjort ett gap.

Medlem ur projektgruppen

“

Vi har saknat en del av den regionala ansatsen. Det har varit svårt för den regionala ansatsen att vara mottaglig. Det behövs perspektivförändring där också. De måste också göra en förändring i sina led. (...) det är en framtida utvecklingsmöjlighet.

Medlem ur projektgruppen

4. Projektets förutsättningar för hållbarhet på sikt

I detta kapitel redogör vi för vår bild av projektets hållbarhet, det vill säga huruvida resultaten och den utveckling som skett under projektiden har förutsättningar att bli varaktiga över tid.

Projektet har lett till utveckling som på flera sätt blir kvar i kommunerna på sikt

Flera aktiviteter och former för interaktion kommer att finnas kvar

Utvärderingen visar att flera aktiviteter och former för interaktion och delaktighet från projektet kommer att finnas kvar i kommunerna efter projektslut. I lärträffarna framhåller beslutsfattare att det är viktigt att forum och tillfällen där unga och beslutsfattare möts finns kvar på sikt. Även i intervju med ungdomskonsulenterna framkommer att flera saker som utvecklats under projektiden finns kvar. Det gäller till exempel fortsatta satsningar på sommarjobb och Ung Drive. I Dorotea kommer också hackaton och pratdagar att finnas kvar och återkomma regelbundet. I Arjeplog arbetar kommunen med att utveckla en modell för sitt fortsatta arbete med ungas delaktighet, där bland annat hackaton ska ingå. I Boden kommer det fördjupade arbetet med att inkludera ett landsbygdsperspektiv och samverka med servicepunkterna att fortsätta. Alla kommuner kommer även ha kvar ungdomsgård och tillhörande ungdomsgårdsråd framöver.

Rollen som ungdomskonsulent blir kvar i två kommuner

Redan i halvtidsutvärderingen framkom att ungdomskonsulenterna har varit en central framgångsfaktor, som kommunernas beslutsfattare och tjänstepersoner har uppskattat och velat behålla efter projektslut. I slututvärderingen framkommer att rollen som ungdomskonsulent kommer att finnas kvar i både Dorotea och Arjeplog efter projektslut, åtminstone i ett respektive två år framöver. Konsulenterna kommer att arbeta vidare på samma sätt som under projektet, för att fortsätta stärka kommunernas arbete med ungas delaktighet. I Boden finns ett intresse för, men i dagsläget inget beslut om, att behålla ungdomskonsulenten.

”

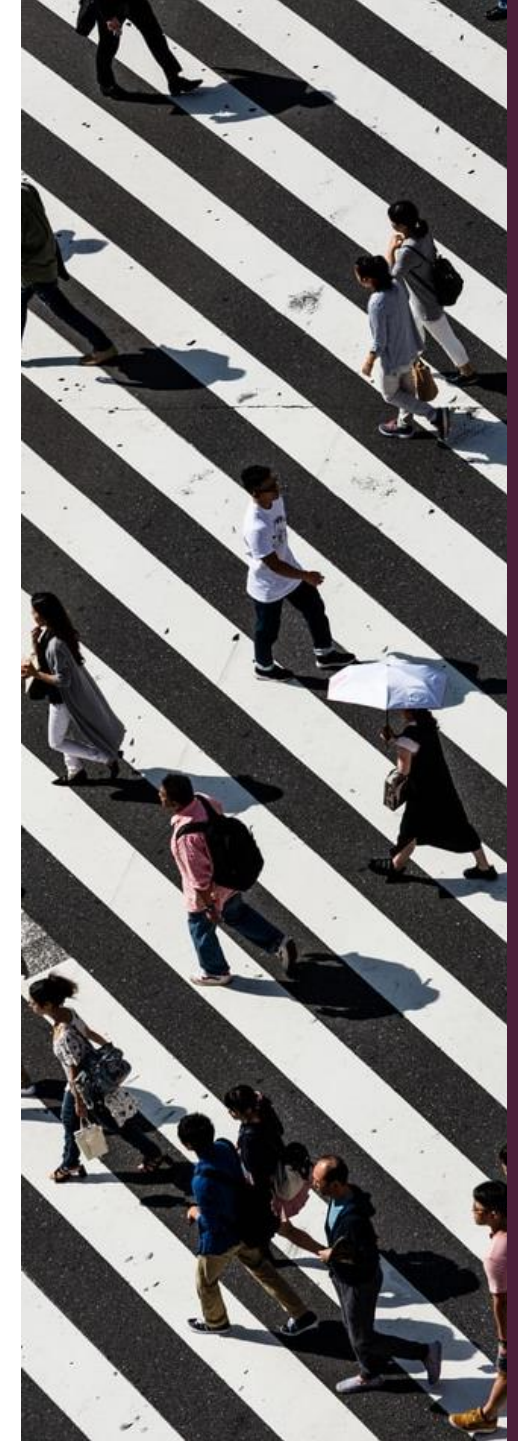
Det känns som att det mesta kommer leva kvar. Vi har kvar hackaton och pratdag (...) Vi kommer fortsätta med träffar där man sammanför vuxna och unga, politikerträffar. Vi kommer ha kvar ungdomsgården och ungdomsgårdsråd. Så det är väldigt mycket som blir kvar av projektet.

Ungdomskonsulent

”

Jag kommer fortsätta (...). Jag kommer arbeta vidare precis som under projektet, men med lite mindre finansiella resurser. Det kommer väl bli lite mindre pengar, men ändå att jag finns kvar att driva frågorna. Inte så stor skillnad.

Ungdomskonsulent

Framåt blir det viktigt att fortsätta utveckla arbetet, om möjligt med stöd från Youth 2030 Movement

Det är viktigt att hålla i och fortsätta arbetet

Ramboll ser det som mycket positivt att alla deltagande kommuner har beslutat att behålla funktioner, metoder och arbetssätt som visat sig fungera väl under projektiden. För att fortsätta utveckla förutsättningarna för unga att trivas och vilja bo i kommunerna, där möjligheten till inflytande utgör en del, är det gynnsamt att både beslutsfattare och unga har fått upp ögonen för vikten av att involvera unga i den lokala samhällsutvecklingen. Vår bedömning är att detta skapar goda förutsättningar för att arbetet ska prioriteras även framöver.

Samtidigt är det ofta en utmaning för mindre kommuner att avsätta resurser, även om det finns en stor vilja och motivation för det. Efter projektslut kommer färre resurser finnas tillgängliga för arbetet med att involvera och engagera unga och deras perspektiv. I de kommuner där ungdomskonsulenterna kommer finnas kvar bedöms arbetet kunna fortsätta på liknande vis som under projektet men med mindre pengar för aktiviteter och insatser. Ramboll ser därför att det kan finnas en risk att kommunerna har svårt att fortsätta finansiera rollen som ungdomskonsulent på längre sikt, trots att detta har visat sig oumbärligt i arbetet med unga. Det finns också en risk att arbetet saktar ner eller avstannar när det inte längre finns ett projekt, med Youth 2030 Movement, som sätter ljus och driver på arbetet.

För att bibehålla den goda utveckling som skett under projektiden ser vi att det blir viktigt att kommunerna fortsätter arbeta aktivt och engagerat med frågor som rör unga. Frågorna måste stå i fokus för att inte riskera att prioriteras ner och enbart drivas av ett fåtal engagerade personer, som ungdomskonsulenterna. Vi ser att de förvaltningsöverskridande styrgrupperna kan spela en viktig roll i att säkerställa att ungas intresse och perspektiv fortsatt prioriteras och genomsyrar kommunens arbete. Dessutom kan det vara en framgångsfaktor att involvera unga i att genomföra och driva vidare aktiviteter som de vill ha i kommunen, i den mån det är möjligt.

Det finns önskemål om fortsatt stöd från Youth 2030 Movement

Utvärderingen visar att Youth Up North har haft ett tydligt fokus på långsiktighet och implementering i kommunerna under projektet. De lokala styrgrupperna har till exempel fört diskussioner och tagit fram egna implementeringsplaner för vad som ska leva kvar på sikt.

I både lärträffar och intervjuer med ungdomskonsulenter framkommer förslag på hur Youth 2030 Movement kan stötta kommunerna att lyckas med sitt fortsatta arbete. Enligt ungdomskonsulenterna kan det till exempel handla om att ge några centrala medskick till kommunerna, om hur de ska tänka och arbeta framöver. Det kan också, om möjligt, vara önskvärt att Youth 2030 Movement följer upp och efterfrågar återkoppling om kommunernas arbete efter en viss tid, för att se vad som har hänt sedan projektslut.

Både ungdomskonsulenterna och kommunrepresentanter framhåller att Youth 2030 Movement gärna får fortsätta stötta arbetet med ungas inflytande framöver. Kommunrepresentanter lyfter till att det vore önskvärt med ökad tydlighet kring vilket stöd Youth 2030 skulle kunna erbjuda framöver, vilket de i dagsläget inte upplever att de vet.

”

Det vore mycket önskvärt att få vidare inspel kring hur man som kommun tar vidare och gör något av det som kommer upp genom dialoger. Och hur man lyckas med återkoppling, både när kommunen kan och inte kan hantera ungas idéer.

Deltagare i lärträff

5. Rambolls slutsatser och rekommendationer

Detta kapitel innehåller våra övergripande slutsatser av den samlade utvärderingen. Kapitlet innehåller också våra rekommendationer till Youth 2030 Movement för det fortsatta arbetet efter projektslut.

Projektet har nått mycket goda resultat, främst tack vare en ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande

Möjliggörande kontext

Rambolls bedömning är att Youth Up North har genomförts i en överlag **möjliggörande kontext**, där deltagande kommuner har visat stort intresse för projektet och utvecklingen av sitt arbete med att möjliggöra ungas inflytande. Det har varit viktigt för kommunerna att fördjupa sin bild av ungas behov och önskemål, för att veta vad de behöver och vill ha för att bo och stanna kvar i kommunen. Från Rambolls perspektiv har kommunernas begränsade storlek även varit en gynnsam faktor, som har möjliggjort bred förankring och god kännedom om projektet bland olika nyckelpersoner.

Samtidigt har Youth Up North också påverkats av en utmanande kontext till följd av coronapandemin. Under en stor del av projekttiden innebar pandemin att projektet behövde ställa in, skjuta upp eller justera sina aktiviteter för att genomförandet skulle kunna fortgå. Flera aktiviteter fick till exempel genomföras digitalt i stället för fysiskt. Även om detta överlag visade sig fungera väl, med en flexibel projektgrupp som lyckades ställa om arbetet, blev det svårare att knyta kontakter och skapa dialog än om aktiviteterna hade kunnat genomföras fysiskt. Enligt Ramboll har Youth Up North därför lyckats nå goda resultat både tack vare och trots den kontext som omgett projektets genomförande.

Ändamålsenlig utformning

På sikt vill Youth Up North bidra till att unga har stärkt sitt deltagande i lokal landsbygds- och samhällsutveckling, samt att Arjeplog, Boden och Dorotea är kommuner där unga mår bra och vill bo. Ramboll bedömer att projektet har haft en **ändamålsenlig utformning** för detta. Projektets metod med idéverkstäder, hackaton, prioritering och genomförande har fungerat bra för att stärka både ungas förmåga och tillgång till inflytande, vilket tidigare inte funnits i samma utsträckning. Ramboll bedömer att steget för genomförande har varit en särskilt viktig del av metoden. Detta för att de unga som har medverkat i idéverkstäder och hackaton ska uppleva och se att deras åsikter tas på allvar och leder till förändring i linje med deras önskemål. Vi ser att detta kan vara särskilt viktigt för att nå det långsiktiga målet om att unga ska vilja bo (kvar) i Arjeplog, Boden och Dorotea. De ungdomskonsulenter som har arbetat i projektet har spelat en särskilt viktig roll för att fånga upp ungas inspel och driva på frågor om ungas inflytande och villkor.

Det har varit en fördel att involvera tre kommuner, med delvis olika utgångspunkt, förutsättningar och behov. Detta för att möjliggöra inspiration och lärande, där kommunerna kan hjälpa varandra att komma längre i arbetet med ungas inflytande.

Effektivt genomförande

Ramboll bedömer att Youth Up North har haft ett **effektivt genomförande**. Under projekttiden har Youth 2030 Movement och deltagande kommuner, inklusive ungdomskonsulenter, arbetat med en bredd av aktiviteter. Förutom planerade aktiviteter för att stärka ungas inflytande, öka vuxnas tilltro till ungas förmåga att påverka, samt lyfta röster som tillhör unga på landsbygden har projektet genomfört en rad aktiviteter efter direkta önskemål från unga i kommunerna. Genomförandet har också gynnats av ett iterativt arbetssätt, med en projektgrupp som har justerat upplägg och aktiviteter utifrån lärdomar och insikter om vad som har varit viktigast för att nå önskade resultat.

Projektets genomförande har i viss mån påverkats av många personalbyten och en inledande hög ambitionsnivå, med många planerade aktiviteter. För att styra projektet mot önskade effekter ser Ramboll att det var klokt av projektledningen att i halvtid besluta att prioritera vissa aktiviteter före andra. Detta för att fokusera genomförandet på de aktiviteter som visat sig ha tydligast koppling till önskade effekter, i stället för att genomföra en bredd av aktiviteter med svagare koppling till effekterna.

Youth Up North har synliggjort flera centrala framgångsfaktorer för ungas inflytande

Från den samlade utvärderingen av Youth Up North drar Ramboll slutsatsen att det finns vissa framgångsfaktorer som gynnar arbetet med ungas inflytande på kommunal nivå. I utvärderingen ser vi att i synnerhet fem framgångsfaktorer har blivit tydliga:

- 1. Att driva utvecklingsarbete kring ungas inflytande i samarbete och med en tydlig målbild.** I arbetet med projektet har samarbetet mellan Youth 2030 Movement – en extern organisation med expertis inom ungas inflytande – och lokala, förvaltningsövergripande styrgrupper visat sig vara mycket framgångsrikt. Youth 2030 Movement har bidragit med nya perspektiv, drivit på kommunernas arbete, samt stöttat med insikter och metoder. Styrgrupperna har i sin tur varit viktiga för att utvecklingen ska vara väl förankrad i kommunens olika delar, med goda förutsättningar för implementering och långsiktiga resultat. För att arbetet ska skapa långsiktiga resultat i stället för att bli en tillfällig satsning, även om det drivs i projektform genom en extern organisation, är det fördelaktigt att arbeta mot en tydlig målbild som fokuserar på frågan: *var vill vi vara när projektet tar slut?*
- 2. Att tillsätta en funktion med särskilt ansvar för att bevaka ungas intressen i kommunens arbete.** Funktionen är viktig för att säkerställa att ungas perspektiv tas tillvara och inte glöms bort i kommunala beslutsprocesser. Funktionen är också viktig som en lättillgänglig ”väg in” för unga som vill lämna förslag, tycka till och påverka i sin kommun. För att lyckas i sitt arbete är det, enligt representanter för deltagande kommuner, viktigt att personen själv är ung och inte en äldre vuxen som kan ha svårare att relatera till och förstå ungas perspektiv.
- 3. Att arbeta brett med inflytande, där genomförande av idéer och förslag från unga utgör en integrerad del.** Youth Up North har arbetat med en bredd av metoder och strukturer för att möjliggöra ungas inflytande. Utöver idéverkstäder och hackaton har projektet till exempel genomfört pratdagar och pizzakvällar där unga och beslutsfattare kan mötas och ha dialog. Detta breda tillvägagångssätt har visat sig fungera väl för att dels öka interaktionen mellan unga och vuxna, dels underlätta för unga att dela sina åsikter på ett sätt som passar dem. Projektet har också lagt stort fokus vid att genomföra förslag från unga. Detta har varit mycket viktigt för att visa unga som deltagit i idéverkstäder och hackaton att deras åsikter spelar roll. Dessutom har det varit ett sätt att synliggöra för unga överlag att beslutsfattare och tjänstepersoner prioriterar att utveckla kommunen på ett sätt som gör att unga trivs och vill bo där.
- 4. Att tillhandahålla mötesplatser där unga kan samlas och ta del av aktiviteter, helst sådana som de själva har fått önska.** Mötesplatserna är värdefulla bland annat för att erbjuda unga roliga saker att göra på fritiden och en plats att träffas. De är också viktiga som arenor för kommunerna att nå och möta unga, till exempel för att fånga upp deras åsikter om olika saker. Det kan också vara ett värdefullt sätt för kommunerna att skapa sig en bättre bild av hur unga i kommunen har det och mår. Genom arbetet med Youth Up North har det till exempel framkommit att många unga mår psykiskt sämre än vad kommunen tidigare vetat om.
- 5. Att etablera samarbeten med aktörer som möter unga och påverkar deras liv.** Det kan till exempel handla om skolan, aktörer som möter unga på fritiden eller arbetsgivare, särskilt för att nå den äldre delen av målgruppen unga. Dessa samarbeten är extra viktiga om kommunen saknar en mötesplats eftersom det då kan vara svårt att nå ut till unga, till exempel med inbjudan att delta i en inflytandeprocess. Dessutom är det en stor framgångsfaktor om aktörer som påverkar förutsättningarna för ungas liv, från såväl offentlig som privat och ideell sektor, lyckas kroka arm och arbeta tillsammans för att stärka villkoren för unga på landsbygden.

Projektet har varit en innovativ satsning för ungas inflytande

Ramboll drar slutsatsen att Youth Up North har fungerat som en mycket värdefull ”kickstart” för arbetet med ungas inflytande och livsvillkor i Arjeplog, Boden och Dorotea kommuner. Vår bild är att projektet har varit en innovativ satsning, som med en tydlig målbild i kombination med ett stort fokus på lärande och iterativ utveckling, har fungerat väl för att utveckla kommunernas arbetssätt och strukturer för frågor som rör unga. Projektet har gett kommunernas arbete en skjuts framåt, oavsett deras förutsättningar och utgångspunkt. Detta genom att erbjuda nya perspektiv, stöd och metoder, inklusive hackaton och funktionen som ungdomskonsulent, vilka har visat sig mycket användbara för att möjliggöra ungas inflytande. Särskilt ungdomskonsulenten har varit viktig för att öka närheten till unga i kommunerna och sänka tröskeln för unga att dela med sig av sina åsikter.

Vår bedömning är att Youth Up North har varit en viktig satsning för de tre deltagande kommunerna. Även i tidigare uppdrag har Ramboll sett att det är gynnsamt för kommuner att skaffa sig en djupgående bild av sina invånare, inklusive såväl demografiska aspekter (till exempel ålder, antal utrikes födda eller antal invånare med en funktionsnedsättning) som invånarnas åsikter och perspektiv. Detta bland annat för att kunna utveckla kommunen i en relevant riktning som passar alla invånare. Att skapa välfungerande inflytandeprocesser, däribland för unga, kan också vara ett sätt att stärka kommunens utveckling genom kollektiv intelligens. För att möta komplexa samhällsproblem – som klimatkrisen, segregation eller avfolkning – är det värdefullt att samla in en bredd av åsikter, inte bara från beslutsfattare och tjänstepersoner. Detta särskilt vid problem som kräver nya perspektiv, innovativa arbetssätt eller att invånare måste vara en del av lösningen, till exempel genom att förändra ett nuvarande beteende.

Samtidigt ser Ramboll att projektet bör ses just som en viktig kickstart. Youth 2030 Movement har bidragit med metoder och arbetssätt som på flera sätt har bidragit till att stärka kommunernas arbete, så att Arjeplog, Boden och Dorotea utvecklas till platser där unga mår bra och vill bo. För att detta ska leda till förändring och effekter som håller i sig på sikt är det viktigt att deltagande kommuner fortsätter arbetet och tar vara på de lärdomar som har framkommit under projektiden.

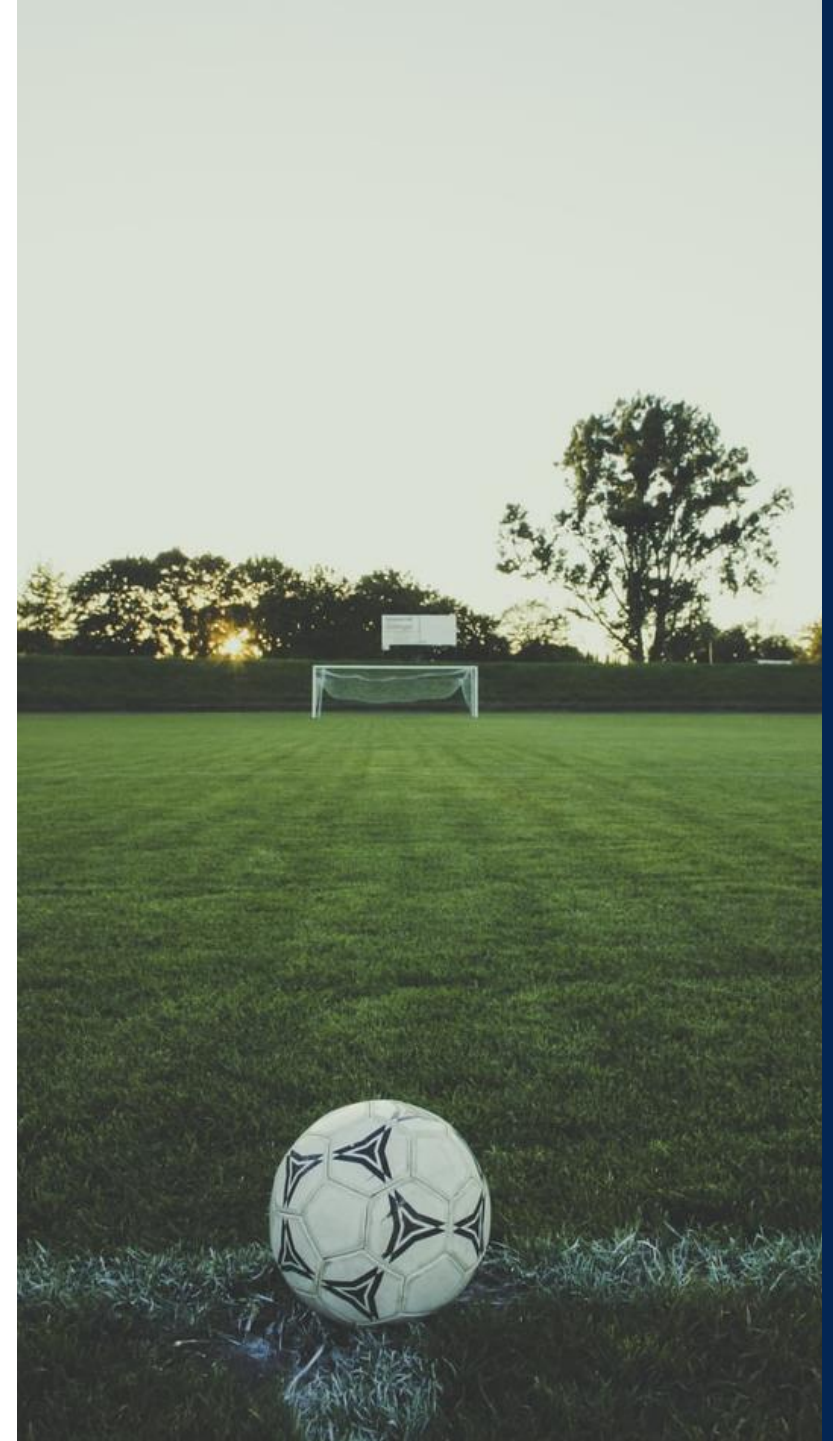

Projektet har bidragit till utveckling av kommunernas arbetssätt och strukturer

Ramboll drar också slutsatsen att Youth Up North har lett till en bredd av relevanta och värdefulla resultat. Detta på både individnivå, hos deltagande unga och vuxna, och organisationsnivå i Arjeplog, Boden och Doroteas kommuner. Projektet har framför allt lett till att kommunerna har utvecklat tydligare arbetssätt och strukturer för att inkludera och tillfråga unga, samt att vuxna har fått upp ögonen för ungas kompetens att delta i beslutsfattande. Detta genom att testa, utveckla och arbeta med en rad aktiviteter, som har syftat till att dels stärka möjligheterna till ungas inflytande och utveckla kommunerna, dels skapa aktiviteter och mötesplatser som gör att unga trivs bättre i kommunerna.

Projektet har också bidragit till att synliggöra vikten av att involvera unga. Detta för att dels ta vara på ungas idéer och kompetens, dels få en fördjupad bild av hur kommunen kan utvecklas för att unga ska vilja bo där. För kommunerna har det också blivit tydligt att ungas delaktighet och välmående är en överlevnadsfråga, som är viktig att adressera för att motverka att unga flyttar på grund av att de är missnöjda med kommunens utbud och utveckling.

Ramboll bedömer att projektets iterativa arbetssätt, med justering av aktiviteter utifrån lärdomar och den kunskap som projektgruppen har byggt upp över tid, har varit en framgångsfaktor för att nå resultaten. Samtidigt visar utvärderingen att det finns potential att utveckla uppföljningen av aktiviteter och resultat ytterligare. Det har till exempel varit utmanande att få en fullständig bild av antalet genomförda aktiviteter, eftersom dessa har följts upp och rapporterats på olika sätt över tid samt i de olika kommunerna.

Ramboll rekommenderar att Youth 2030 Movement tydliggör fortsättningen

För att skapa goda förutsättningar för Arjeplog, Boden och Dorotea att driva ett fortsatt framgångsrikt arbete med ungas perspektiv rekommenderar Ramboll att Youth 2030 Movement tydliggör vilka möjligheter kommunerna har att vända sig till Youth 2030 för stöd efter projektslut. Det kan till exempel vara relevant att förtydliga om ungdomskonsulenterna eller styrgrupperna kan kontakta Youth 2030 framöver för frågor och tips. I utvärderingen framkommer att kommunerna till viss del är osäkra på vilket stöd de kan vänta sig från Youth 2030 Movement när projektet tar slut.

Beroende på vilket stöd som är möjligt att ge efter projektslut ser Ramboll att det kan vara värdefullt för Youth 2030 Movement att fokusera den återstående projekttiden på vissa saker. Det kan till exempel vara relevant att utforma en enkel guide, med lättillgängliga tips på hur kommunerna lyckas med sitt långsiktiga arbete på egen hand. Det kan också vara relevant att undersöka möjligheterna och eventuella hinder för fortsatt erfarenhetsutbyte mellan kommunerna, där de kan dela erfarenheter och stötta varandra vid utmaningar. Dessutom tror vi att det är värdefullt att Youth 2030 Movement fortsätter att bjuda in Arjeplog, Boden och Dorotea till träffar och dialoger med andra aktörer, däribland andra kommuner, för att skapa brett lärande bland kommuner. Tack vare den goda utveckling som skett under Youth Up North kan sådana nätverk även vara värdefulla för att Arjeplog, Boden och Dorotea ska kunna dela med sig av goda exempel från sitt arbete till andra.

Ramboll instämmer också med ungdomskonsulenterna om att det vore önskvärt att Youth 2030 gör återbesök i de tre kommunerna om cirka ett år. Detta för att undersöka hur arbetet har gått sedan projektslut och om kommunerna har behov av vidare stöd som Youth 2030 kan hjälpa till med.

Ramboll rekommenderar att vidareutveckla förutsättningarna för uppföljning

För att ytterligare stärka sitt arbete rekommenderar Ramboll att Youth 2030 Movement utvecklar sitt system för uppföljning. Det är till exempel viktigt att data om unga och vuxnas deltagande i och upplevelse av olika aktiviteter dokumenteras tydligt och stringent, för att Youth 2030 Movement ska kunna fortsätta att följa upp, vid behov justera, samt dra lärdomar om arbetet. Det kan också vara relevant att strukturera uppföljningen, och tillhörande datainsamling, tydligare utifrån projektets idé. Det kan till exempel handla om att följa upp antal deltagare och upplevelsen av idéverkstäder och hackaton genom att genomföra enkäter i slutet av respektive aktivitet, med samma upplägg över tid och i alla kommuner, för att underlätta både slutsatser och jämförelser. Genom att utforma strukturerad uppföljning, som används för att följa upp metoder i olika projekt och sammanhang, kan Youth 2030 Movement på sikt skapa ett bibliotek av metoder för ungas inflytande, med en tydlig bild av vilka metoder som fungerar väl för att nå vilka resultat. Det kan också vara ett sätt att identifiera om någon metod fungerar och upplevs som bättre än någon annan.

Med avstamp i befintlig uppföljning och utvärdering kan det också vara relevant att utforma en informationskampanj till unga i deltagande kommuner. Detta för att synliggöra projektets bidrag och hur möjligheterna till inflytande för unga ser ut och har utvecklats under projekttiden. Rambolls bild är att det kan vara svårt för unga att se vad som faktiskt har hänt under projekttiden och hur det gynnar dem. Medan vissa ungdomar har varit nära involverade i projektets aktiviteter finns det flera som inte vet vad som har ingått i projektets arbete.

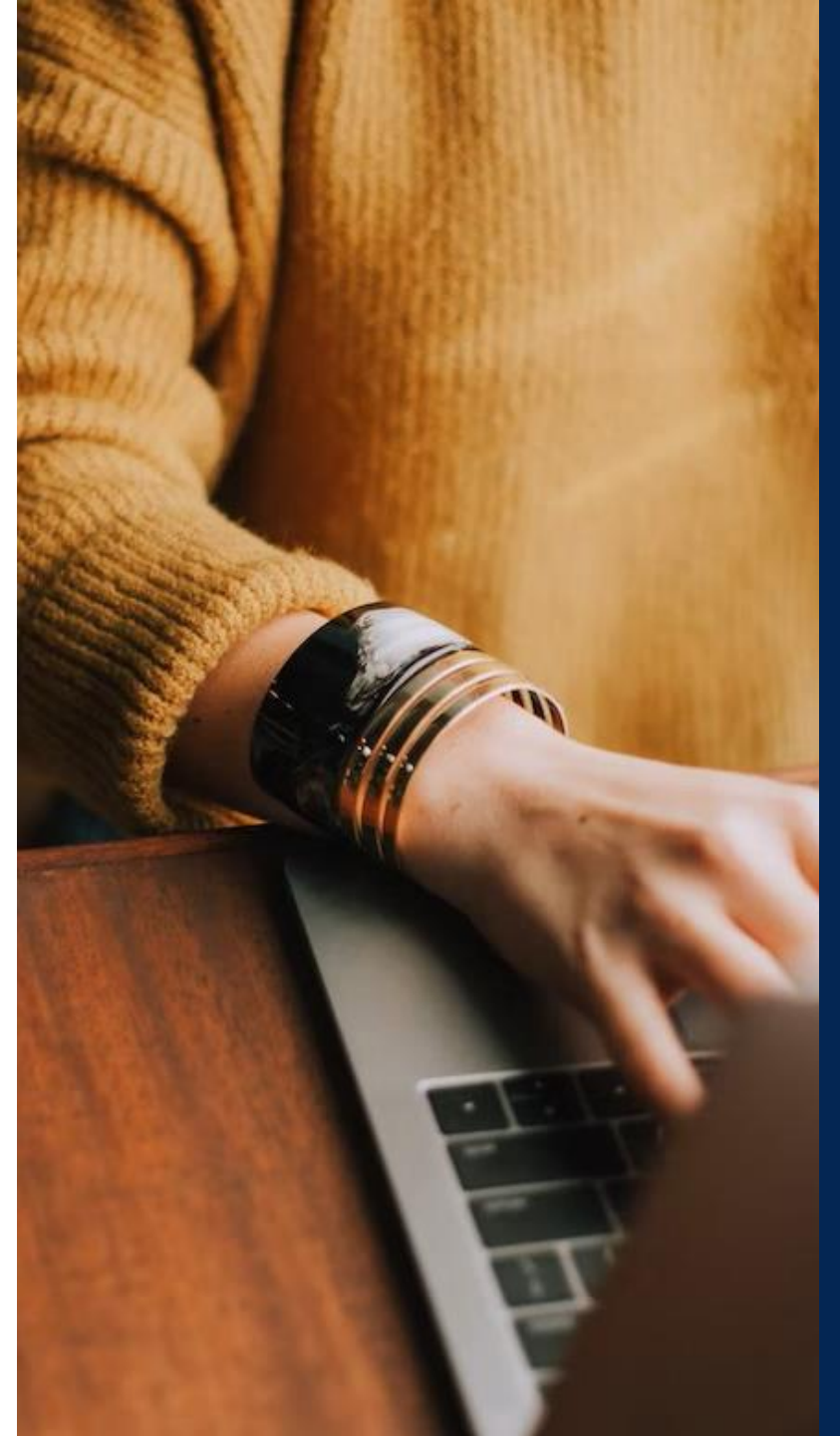

Ramboll rekommenderar att fortsätta det iterativa, metodutvecklande arbetet

Ramboll rekommenderar att Youth 2030 Movement fortsätter att testa och utveckla innovativa metoder för ungas inflytande. Utvärderingen av Youth Up North visar att det både har varit framgångsrikt att utveckla metoder under arbetets gång och att det finns flera lärdomar att dra nytta av i det fortsatta arbetet. Detta kring både framgångsfaktorer för ungas inflytande överlag och hur metoder som hackaton kan utvecklas för att bli ännu mer träffsäkra. Det kan till exempel handla om att utveckla processen för att involvera unga i större utsträckning i hela processen, från idé till genomförande. Ramboll ser också att det kan vara relevant att utöka strukturen med idéverkstäder, hackaton, prioritering och genomförande med ett femte steg, som handlar om uppföljning av det som har prioriterats och genomförts. Detta för att säkerställa att genomförda förslag faktiskt leder till nytta och till exempel används av de unga som har efterfrågat dem.

I det fortsatta arbetet med att utveckla metoder och stötta kommuner att stärka sitt arbete ser Ramboll att det kan vara gynnsamt för Youth 2030 Movement att göra vissa avgränsningar. Det kan till exempel handla om att fokusera på att utveckla metoder som fungerar för en viss del av målgruppen unga, som är heterogen och kan ha olika önskemål och behov vad gäller inflytande och påverkan. Under projektets gång har det blivit tydligt att det är mycket ambitiöst och svårt att rikta sig mot alla unga samtidigt, där det till exempel kan behövas olika tillvägagångssätt för att nå och engagera yngre respektive äldre unga.

Enligt Ramboll kan det också vara relevant att tydliggöra "mål bilden" för ungas inflytande på kommunal nivå i framtida utvecklingsåtgärder. Det kan till exempel vara relevant att precisera vad det innebär att unga har inflytande i den lokala samhällsutvecklingen; handlar det om att särskilda strukturer eller metoder för inflytande finns på plats, att ungas perspektiv integreras i alla delar av det kommunala beslutsfattandet, att det har inrättats ett ungdomsråd, att det finns en utpekad funktion för ungas inflytande eller något helt annat? Om Youth 2030 Movement inte redan har en sådan kan det också vara relevant att rita en karta över hur en optimal inflytandeprocess ser ut, som kommuner kan använda för att förstå och strukturera sitt arbete. Detta kan också vara ett underlag att lämna till kommunerna när de ska arbeta vidare efter avslutet projekt.

Bright
ideas
Sustainable
change.

RAMBOLL

Sofie Lindqvist

sofie.lindqvist@ramboll.com

Hanna Jacobsson Tröndal

hanna.j.tronndal@ramboll.com

Fler röster om projektet

”

För det första har jag lärt mig mycket om arbetsprocessen som kommer i en kommunal förändring, eller i en större förändring som påverkar på kommunal skala. Jag har blivit mycket, mycket visare inom just de olika sakerna som går in i att bygga en ungdomsgård, eller budgetera och såna saker för att få det att hålla ihop.

Intervjuad ungdom

”

Det roligaste är att få vara med och påverka. Det är ju det som hela grundtanken är med YUN, att man vill stärka ungdomars engagemang och inflytande.

Intervjuad ungdom

”

Det kom fram mycket bra saker [i hackaton] att arbeta vidare med. Spännande arbetssätt.

Deltagare i lärträff

”

Jag har blivit bättre på att samarbeta i grupp. Jag har behövt lyssna på alla, att höra allas idéer. Inte bara tänka för sig själv utan för andra.

Intervjuad ungdom

”

(...) jag vill nog [påverka samhället] lika mycket [nu som tidigare], men jag känner att jag har mer potential att lyckas. Så man får som ett annat driv än man hade innan.

Intervjuad ungdom

”

Jag hoppas det kommer fler idéer, på ja hur vi vill ha det i Arjeplog. För tidigare har vi inte haft supermycket att göra. (...) Vi har haft idrotter, men det är inte alla som vill idrotta sådär jättemycket. Och vi har inte haft någonstans att hänga direkt. Men det är klockrent nu när vi har en ungdomsgård.

Intervjuad ungdom

”

När man pratar om föreningar har större delen varit pandemin. Det har inte varit någon föreningsverksamhet egentligen, det har varit på paus. Så det har varit ganska svårjobbatt att göra nya saker när de inte ens har verksamhet.

Ungdomskonsulent

Fler röster om projektet

”

De unga som blir drivande blir ofta väldigt engagerade. Jag har många positiva exempel där unga tagit för sig och blivit styrande i projekten.

Enkätrespondent, om positiva erfarenheter av att inkludera unga

”

Jag tror att det har varit jätteviktigt för att fostra framtidens politiker och makthavare. Bara en sån sak som att en kommun får ett ungdomsråd gör ju att man inkluderar ungdomar och man får lära sig hur påverkan funkar. Och jag tror att...det var nån som sa det i det här första...första och enda idéverkstaden jag varit på...att många ungdomar vet inte att dom har en åsikt som kan räknas.

Intervjuad ungdom

”

Jag tror på någon form av ungdomsråd, strukturerat inflytande där man träffas ganska ofta. Mer frivilligt. Det har väl varit problemet med hackaton, inte helt frivilligt. Då kanske man hamnar i en grupp med ett problem, som jag egentligen inte ser ett problem i eller blir tvingad att hitta på lösning till.

Ungdom som deltagit på idéverkstad

”

När det sker förändringsarbete i en kommun, i ärlighetens namn hinns det inte göras så mkt förändringar i en kommun. Men stora förändringar om man säger i känsla och tankesätt

Ungdomskonsulent

”

Om vuxnas idéer är viktiga, är våra idéer lika viktiga.

Ungdom som deltagit på idéverkstad

”

Det är ju liksom våran röst som varit med och kommit igenom. Så våra röster har ju fått höras på ett annat vis än vad jag är van. Vi har ju fått bestämma vad vi vill ha, så mycket har vi inte fått bestämma tidigare. Så det är väl lite nytt.

Intervjuad ungdom

Fler röster om projektet

”

Jag tycker att [samarbetet med Youth 2030 Movement] i det stora hela har funkade bra. Det är jättekul att arbeta med så härliga och kompetenta människor. De är jättebra på att stötta och peppa. Det som varit mindre bra är framförhållningen, det kan bli i sista minuten att vi blir tilldelade uppgifter, rapporter och sådant.

Ungdomskonsulent

”

Mötesplats för unga, Youth Up North, LUPP.

Beslutfattare i enkät, om forum och metod för att nå unga

”

(...) många ungdomar vet inte att dom har en åsikt som kan räknas. Lär man bara ungdomar det så tror jag att man har gjort samhället en stor tjänst. För då vet dom ju att "jag har en åsikt, och vill jag göra något åt den åsikten så finns det också människor som vill lyssna på mig".

Intervjuad ungdom

”

Det som kanske hade behövts är lite tydligare ramar, strukturer och metoder [för rollen som ungdomskonsulent], så att man inte alltid behöver uppfinna hjulet. Det har saknats lite grann.

Ungdomskonsulent

”

Intresse [för samhället] har alltid funnits (...) men jag har liksom aldrig haft skon innanför dörren förens nu.

Intervjuad ungdom

”

Synen på ungdomars frågor har förändrats och utvecklats (...) ungdomar deltar till exempel i näringslivsrådets möten och kommunen har tryckt på rådet att låta ungdomar delta i möten och att ha en ungdomskonsulent.

Deltagare i lärträff

Bilaga 1

Projektets förändringsteori

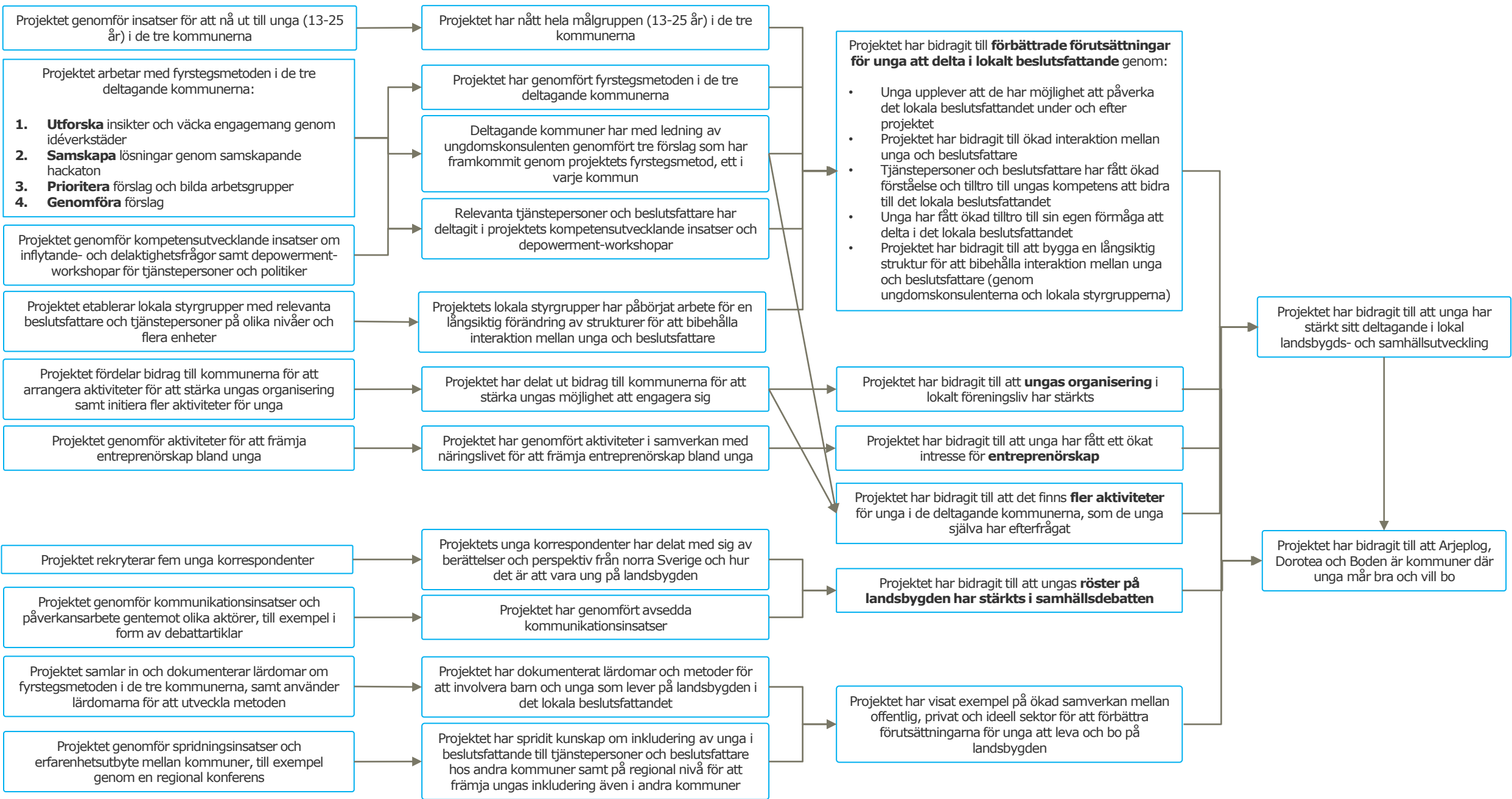

Aktiviteter

Utfall

Resultat (till och med projektslut)

Effekter (på längre sikt)

Bilaga 2

Enkätfrågor och metodologiska resonemang

Enkätfrågor och metodologiska utmaningar

Enkätfabriken har genomfört en undersökning för projektets räkning i Arjeplog, Boden och Dorotea. De har bett unga och beslutsfattare i de tre kommunerna svara på en enkät för att få insyn i hur projektet har påverkat deras syn på ungas inflytande och delaktighet. En webbenkät skickades ut våren 2020 respektive hösten 2021 och en eftermätning gjordes via en enkät våren 2022. De unga enkätrespondenterna skiljer sig åt mellan före- och eftermätningen. Svaren från beslutsfattare kommer från samma respondenter i före- och eftermätningen.

Enkätresultaten indikerar viss utveckling i kommunerna med resultaten bör tolkas med försiktighet. Det är relativt få svarande ungdomar i kommunerna som har besvarat enkäten. Enbart en eller två klasser har svarat på enkäten i respektive kommun vilket innebär att antalet respondenter varierar mellan 30 och 10 elever. Detta gör det svårt att dra några övergripande slutsatser om ungas delaktighet i stort och visar inte på några större tendenser bland kommunernas ungdomar. Det är olika årskurser i de olika kommunerna vilket även gör det svårt att göra jämförelser över kommungränserna.

Projektet nämns inte heller i enkätfrågorna för varken beslutsfattare eller unga. Detta gör det svårt att härleda eventuella effekter till projektets insatser och aktiviteter. Vi kan exempelvis se att fler beslutsfattare uppger att de vet hur de ska gå tillväga för att involvera ungdomar i beslutsprocesser, men det går inte att säkert säga om detta är ett direkt resultat av projektet.

Frågor som har använts i analys och rapport:

Fråga till unga: *Vilka möjligheter har du att föra fram åsikter till den som bestämmer i kommunen?*

- Svartalternativ: Mycket stor möjligheter, Ganska stora möjligheter, Ganska små möjligheter, Mycket små /inga möjligheter

Fråga till beslutsfattare: *Jag vet när och hur jag går tillväga när jag ska bjuda in unga*

- Svartalternativ: Ja, Nej, Vet ej

Fråga till beslutsfattare: *Vilka, om några, positiva erfarenheter hade du av att arbeta med att inkludera unga?*

- Fritext

Fråga till beslutsfattare: *Det har funnits tillfällen då jag i mitt arbete kunde ha haft nytta av att inkludera ungas perspektiv inför ett beslut*

- Svartalternativ: 5 Instämmer helt, 4, 3, 2, 1 Instämmer inte alls